

№ 23 (232) 4 чэрвень 2001 г.

Развітанье з Радзімай

*21 тыдзень на першым месцы
у гіт-парадзе Радыё Рокс*

Песьня Вэрнікі Кругловай з альбому "Я нарадзіўся тут" на верши Сержку Сокала-Воюша і музыку Палянэзу Агінскага пабіла ўсе рэкорды папулярнасці. Яна трывамеца на першым месцы што-тыднёвага гіт-парада Радыё Рокс 21 тыдзень запар, фактычна з Новага году. Съедам за Палянэзам – спачатку на крок, потым на пяць кроку ўзды – ішла песьня "Я нарадзіўся тут" з таго ж альбому. Але ўрэшце на вырытальне націску новых песен і адстала.

"Развітанье з Радзімай" – самы папулярны твор беларускай музыки. Проміні ягонае славы асьвятлялі ёсё, чаго краналіся. Беларускія кінематографісты ў 1971 г. знялі дэйцыяна ваенна-прыгодніцкі фільм "Палянэз Агінскага", які сабраў 22,2 мільёнаў гледачоў і трапіў ува ўсесаюзныя лідэры кінапракату. Дый "Попел і алмаз" Анджэя Вайды, напэўна, не крашнү бы так сэрцаў людзей у розных краінах свету, калі б не мэлёдия Палянэзу.

А колькі кніжак было напісаныя пра Палянэза і пра ягонае аўтара! Там падрабязна распавядалася, як Міхал Клеафас Агінскі ў Слоніме (у маёнтку свайго стрыечнага дзядзякі Міхала Казіміра Агінскага) пісаў палянэз, а на двары грукаталі расейскія гарматы. Граф Агінскі пражыў жыцьцё, як у авантурным рамане. У 20 гадоў –

пасол Сойму Рэчы Паспалітай. У 24 – польскі амбасадар у Англіі ды Нідэрландах. Напярэдадні паўстання Касцюшкі – скарбнік (то бок міністэр фінансаў) Вялікага Княства. Пазней – удзельнік паўстанцкага ўраду. Выгнанынк. Нейкі час жыў у Канстантынопалі ў якасці эмісара польскай эміграцыі. У 1802 г., пасля таго, як цар абавязаў амністыю, граф Агінскі вярнуўся на радзіму і асеў у сваім маёнтку ў Залесісці пад Смургом. Неўзабаве ён ізноў апынаецца ў коле "вялікай палітыкі" – цяпер ужо ў Санкт-Пецярбургу. 20 гадоў ён быў сэнаторам Расейскай імперыі і дарадцам Аляксандра I. Увесь гэты час ён дарэмна дабываўся адраджэння літоўскай дзяржаўнасці. Цар нават абяцаў увесці ў нашы землі эксперыментальную канстытуцыю... Аднак усё скончылася ганенчніямі на мацонаў, якія раней пачуваліся ў Імперыі ўтульна. Граф Агінскі, які пераважна большасць літоўскіхмагнататаў, займаў высокую ступень у масонскай гіерархіі. З гэтае прычыны ён мусіў зъехаць з мяжу і апошнія 10 гадоў пра жыў у Фларэнцыі.

Сама назва Палянэзу – "Развітанье з Радзімай" – прыдумана ўдзячнікамі нашчадкамі. І знаёма ўсім мэлёдия – апрацоўка, зробленая Дзымітрыем Рогаль-Лявіцкім (1898–1962), прафесарам

*Тысячи беларусаў
збіраюцца
эміграваць
у выпадку перамогі
Лукашэнкі на
вераснёўскіх
выбараў*

Маскоўскай кансерваторыі, аўтарам некалькіх дапаможнікаў па аркестроўцы і фактычным аўтарам опэры "Тарас Бульба" Салаўё-Сядога і яшчэ многіх твораў, прыпісваних буйным чыноўнікам, што кепска валодалі кампазытарскім рамяством. Славуты Палянэз ён апрацоўваў, крыху падладзіўшы пад салёныя густы папярдняга, XIX ст. Рогаль-Лявіцкі быў зачараваны Палянэзам з-за сваіх каранёў. Прафесар нарадзіўся ў іркуцкіх рудниках, куды ягоных бацькоў адправілі пасля паўстання 1863 г. Сапраўдная музыка Агінскага вядомая толькі спэцыялістам-музыканам. У аўтарскім варыянце Палянэз гучыць яшчэ больш гарманічна ды вытанчана. Варыянт Рогаль-Лявіцкага моцна спрошчаны.

Ізэя напісаныя слова да Палянэзу ўзынікла яшчэ гадоў 18 таму, калі ў часе сібірскага гулянкі Сиржук Сокала-Воюш зімправізаваў амаль цэлы куплет. Тая імправізацыя сканчалася словамі "тукі скрыпкі", да чаго цяжка было адпавядаць адпаведную рыфму. Усе гэтыя гады Сокала-Воюш працаў над тэкстам Палянэзу, шукаючы гэтую ды іншыя рыфмы.

Працяг на старонцы 7.

Сяржук Сокала-Воюш Развітанье з Радзімай

Сонца праменне стужкай вузкай

Ператкала помны вечар.
Край бацькоўскі, край мой
беларускі.

Я табе кажу на развітанье:
"Да спаканыя, да сустречы".
Я табе кажу на развітанье:
"Да спаканыя, да сустречы".

Водар закінутага саду,
У небе зорка Мілавіца,
Таямніцы паркавых прысадаў
Пэўна, не аднойны на чужыні
Будуць мроіца і сыніца.
Пэўна, не аднойны на чужыні
Будуць мроіца і сыніца.

Прыпей:
Зноў залунае наш штандар,
Палыхні учачы пажар,
І паходаю трубой
Зноў пакліча нас з табой на
мужны бой

Мая Радзіма – край адзіны.
Да яго з выгнанья
Шлях вяртаныя – шлях
змаганья.

Ростань на ростанях краіны.
Раніц думкі шлях абрани.
Прагне сэрца ў родныя місціны,
І Радзімы вобраз ажывае

Растрывоханаю ранай.
І Радзімы вобраз ажывае
Растрывоханаю ранай.

Дах мястчак, страхі вёсак,
Вежы замкаў і палацаў,
Гонкі храмаў звонкі адгалосак
Клічуць да сябе,
Бо немагчыма з гэтым краем
развітацца.

Клічуць да сябе,
Бо немагчыма з гэтым краем
развітацца.

Прыпей.

Воі прагнущі волі,
Воля – съвет і долі,
Броні звон ды коні,
Коні – кліч "Пагоні".
Крохамі з багны ночы,
З ночы шлях прарочы.

Прыпей.

Золак, ахутаны туманам,
Далягляды ў барвах бэзу.
І гучыць нябесныя арганы,
І жывуць у сэрцы,
І злыўваюцца ў гуках палянэзу.
І жывуць у сэрцы,
І злыўваюцца ў гуках палянэзу.

СТРАЛЯЛІ Ў ДОМАША

Утварылася варонка глыбінёю 6
і дыямэтрам 17 сантымэтраў

Інфармацыя пра "тэракт"
ля расейскай амбасады
пратачылася ў СМИ якраз
перед прылётам Пуціна ў
Менск на рэгіянальны
саміт.

Гэтыя супярэчлівыя падрабязы
насыці дазваліць мнона засумнявацца ў тым, ці сапраўды гранату
перакінулі цераз плот і ці паўнавартасты зарад быў у ёй закладзены.

Працяг на старонцы 3.

Славамір Адамовіч: "Ёсьць людзі..."

"НН": Славаміру, Вы добра ведаеце асяроддзіце беларускіх рэдактораў, Вы для іх – культавы пазэт. Як па-Вашаму, ці можа за "атакай на расейскую наслойствам" стаць адна з падпольных незалежніцкіх груповак?

Славамір Адамовіч: Незалежныя СМИ трактуюць выбух як правакацыю з боку ўладаў. Фармальная, такога развіцця падзеяў выключачы нельга. Но адбылося гэта ў цэнтры гораду, сярод трах амбасадаў. Каля кожнай – ахова, відэакамеры, тутсама апорны пункт міліцыі. Каб зьдзейсніць такую акцыю, траба мець немалую съмешласць або ведаць напэўна, што табе нічога не пагражает.

Працяг на старонцы 3.

Моцны крок слабое парты

*БСДГ прыняла
валявое рашэнне
падтрымаць
Пазняка*

Беларускія Сацыял-Дэмакратычныя Грамада прыпыніла сваё сяброўства ў Каардынацыйнай Радзе Дэмакратычных Сілаў і пляніруе ўтварыць перадвыбарную камп'юнітат з Кансерватыўна-Хрысьціянскай Партыяй БНФ.

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

3 усёй краіны

Загінуў пчаляр

31 траўня быў съяротна траўмаваны пчаляр калгасу «Новае жыцьцё» Столінскага раёну. Трагедыя адбылася на пчальніку ў 15 кіляметрах ад вёскі Кароцьцы. Пчаляр К. 1943 г.н. запраўляў дымар. Ад неасцярожнага абыходжання з агнём паветка загарэлася. Выбухнуў балён з прапанабутавай сумесцю. Паветку разьнесла, пчаляра выкінула на вуліцу. Выбух пачуў ляснік, які знаходзіўся за кіляметр ад пчальніка. Ён прыбег, убачыў пчаляра са шматлікім раненіемі твару і шыі ды па рапы звязаўся са старшынем калгасу. Той прыехаў машынаю і адвеў пчаляра ў фельчарска-акушэрскі пункт, дзе К. аказаў першую дапамогу і націраваў ў Даўыд-Гарадзецкую больніцу. Аднак давезецці не паспелі — у дарозе пчаляр памёр ад страты крыва.

Боепрыпасы

На лесасецы Бабінавіцкага лясніцтва ў Лёзіненскім раёне прытраяваны лесу (гэта калі съпілаваны дровы съязгваюць у кучу (чягам) выявіл склад мінаў савецкага ўзору. Цяпер сапёры даследуюць тэрторыю, дзе ў 1943–44 г. праходзіла лінія фронту. А ў Менску на вул. Аэрадромнай у часе земляных работу выявіл больш за 200 артылерыйскіх снарадаў часоў другой сусветнай вайны. А ў Барысаве адзін вайсковец здаў у вайсковую контравыведку больш за 200 тратылавых шашак, якіх ён выпадкована знайшоў на тэрторыі сваёй часткі. Паводле адной з версіяў, тратылы

быў закапаны як «лішак» у часе расфармавання савецкіх частак Беларускай вайсковай акругі.

Дэмантаж бомбы ўручную

Часова прыпыніў працу цэнтара тытулізацыі авіябомбаў, што ў мястечку Прудок Гарадзецкага раёну. Праверка з Міністэрства працы выявіла, што авіябомбы тут разьбіралі, на драўлю пра тэхніку бясьлекі. Напрыклад, адна з самых небясьпечных аперацыяў — выкручанне запалу — рабілася не з пульту дыстанцыйнага кіравання, а ўручную. Пры нармальнym рэжыме працы тытулізацыя ўсіх боепрыпасаў на Віцебшчыне зойме каля 20 гадоў.

Паводле БелаПАН

Мсыцілаўшчына

ПУСЬЦЕЕ

За першыя 4 месяцы 2001 г. на Мсыцілаўшчыне памерлі 203 чалавекі, а нарадзілася толькі 93 дзіцяці. Цікава, што 28 матуляў на момант народзінаў не былі замужам. Яшчэ 3 з іх — непаўнолетнія.

Андрэй Кузьмін, Крычаў

Трактары за казіны пух

У Менск прыяжджаў міністар замежных спраў Манголіі Лаўсангій Эрдэнэчулун. І здолеў дасягнуць поўнага ўзаемаразумення з беларускімі ўладамі: нашая краіна гатовая экспартаваць у Манголію сельскагаспадарчую тэхніку, а яны нам — золата, медны канцэнтрат, а таксама вярблоджую воўну ѹ казіны пух.

Паводле Радыё Рацыя

Ліст у рэдакцыю

“Кузбаслак”

Старшыня Глыбоцкай арганізацыі БНФ Уладзімер Скрабатун быў вельмі эздзіўлены, калі 20 траўня на палеткі, дзе ён дапамагаў бацькам садзіць бульбу, завіталі троє міліцыянтаў.

— Сёняння ўночы нехта абліў “кузбаслак” помнік Леніну і распісаў пастамэнт па-беларуску: “кат”, “пачвара” і яшчэ нешта іншае, — сказаў адзін з іх. — Тэрміналёгія яўна Вашай арганізацыі. Можа, Вы самі альбо нехта па Вашам камандзе гэта зрабіў? Ці хтосьці хаець дыскрэдытаў Вас?

— Леніну ў Глыбоцкім ужо двойчы ці тройчы адкручвалі голаву ѹ кідані ў прыбаральню, — сказаў Уладзімер. — Нават прыйшлося ставіць новы помнік. Каб мне было вясімнацца,

для Леніна

можа і зрабіў бы гэта па маладосці. У сорак шэсцьці — пішу кнігі па гісторыі Глыбоцкага. Між іншым, глыбоцкія ўлады падтрымалі мае ініцыятывы па ўшанаванні паміці пісьменьніка Т. Даленгі-Мастовіча й аўянкантруктура П. Сухога. Па мімі праекце пастаўлены помнік ахвярам фашызму ў Археауне (за 1,5 км ад Глыбоцкага). Я будую помнікі, а не зынішчаю.

— Па ўсім відаць, Вы нам нічым не дапаможаце. Шкада, што ў нас не Ізраіль, дзе за кожную акцыю нейкай арганізацыі бярэ на сябе адказніць, — пажартаваў міліцыянт.

На тым і разъвітаўся.

Пра зыніслеўлены помнікі Леніну глыбачана наўрад ці даведаліся, бо раніцай ён ужо зіхаець новай фарбай.

Л.Шпак, Глыбоцкае

запрашэння. Камітэт павінен разгледзець заяву і даць пісьмовы адказ на працу 20 дзён.

Уважаю, што такая пастанова зьяўляецца дыскрымінантнай у галіне рэлігіі і абліжвае свободу рэлігійных перакананьняў асобы. Яна супарэчыць пунктам 18 і 19 Усеагульнай дэкларацыі правоў чалавека, якую падпісала таксама Беларусь.

Ня ведаю, ці камітэт даў бы сваю згоду на мой прыезд. Дый гэта я мае ніякага значэння, бо я на такіх умовах прыяджаюць не зібраюцца. Рабіць іншак было бы ціхім прызнаньнем за конніці дзеяньняў гэлага камітэту і прыніжала б маю чалавечую годнасць.

Пры нагодзе хачу зівярнуць увагу яшчэ на адну справу. Падчас апошній сусветнай вайны нямецкія акупантныя ўлады ў Беларусі выдавалі свае загады на дзвох мовах: нямецкай і беларускай. Цяперашнім уладам дастаткова адной мовы. Хай чытчыці самі здагадаюцца, які.

Жадаю поспеху Зьезду: хай ён пакажа съвету, што Беларусь жыве!

А.Аляксандар Надсан, Лёндан

ПОЛЬСКІ ІНСТИТУТ У МЕНСКУ

сарадчна дзялкуюць рэдакцыі газеты “Наша Ніва” за апублікаваныя артыкулу сп. Барыса Тумара пад называй

“Крышталь” прадаецца?

Пра мажлівую прыватызацыю расейскім газавым гігантам “Ітэра” гомельскага вытворчага аб’яднання “Крышталь” — адзінага ў Беларусі прадпрыемства па апрацоўцы каштоўных мэталаў і камянёў — у Гомелі кажуць рознае.

Людзям цікава, хто тую прыватызацыю будзе рабіць. Адны даўдзя, што галоўную ролю мусіць граць “замежны капітала”, нават і расейскі”, іншыя — што “кантрольны пакет акцыяў мусіць трывмаць беларусы”. “Працоўныя ўлады” — удакладніць трэція. Людзі нівераць, што прыватызацыя палепшыць сітуацыю на заводзе й у краіне.

Паспалітых жыхароў Гомеля турбую ѹ тое, ці ён будзе працэс

прыватызацыі хваравітых для працаўнікоў “Крыштalu”, людзі панічна баяцца скарачэння.

Мноства гамельчукоў паставіла ся на праблемы з абыякавасцю. Найблізікі красамоўнае выказаў лідэр гурту “Стары Ольса” Зыміцер Сасноўскі: “Завод мяне ні за якае месца не кранае”. Гамельчукам надакуцьлі ўсякія брудныя гульні, але не стае голасу сказаць пра то.

На самім заводзе трываюць думкі, што гісторыя з прыватызацыяй “Крыштalu” скончыцца гэтаксама, як і з менскай “Крыніцай”, яку абіцілі расейскай групе “Балтыка”, ды так і не аддадлі. Абяцанкі цацанкі, а расейцамі рабіцца.

Сяргей Балах, Гомель

Глыбокае будзе з тэлефонамі

Яшчэ нядынна ў Глыбокім трэбівало зьдзейсніць нейкі подзыв, каб табе паставілі тэлефон. І нават за “любяя гроши” не вырашала гэта праблема. Няма нумароў!

Два гады таму напісаў заяву, узяўшы пасьведчаньне сябра БАЖ, пасьведчаньне аб регістрацыі газеты і накіраваўшы ў Глыбокія раённыя вузел сувязі. Кажу: “Есьць занік на якім мяне як журналісту на працы году абавязаны паставіць тэлефон”. Дырэктар, сп. Далгіцар, кажа: “Першымі ідуць вэтэраннымі вайнаў, потым аўганды, чарнобыльцы... Журналісты ў мяне па рэйтынгу 13-я. Пачакаць траба гады два”.

Прайшло паўтары гады. Нечакана ў хату завіталі працтаванікі вузла сувязі: “Ці жадаецце ўстановіць тэлефон? Калі так, прыходзьце заключыць дамову “Аб уніясенні грамадзянамі сродкамі на развязыцьцё тэлефонных сетак”. Кожны, хто жадае мец тэлефон, мусіць заплаціць 181 даляр па курсе Нацбанку. Першы ўнёсак — на менш за 40% ад сумы — траба зрабіць у сакавіку. Тэлефон будзе ўсталяваны да 1 студзеня 2002 г.

На глыбокіх вуліцах ужо два месяцы запар без выхадных працуе землярыяйская тэхніка. У пазніх месцах, пад тратуарамі і дарогамі, трубы з тэлефонным кабелем пракладаюцца мэтадам пракцікання, не парушаючы асфальту. Будаўнікі полацкія, а не глыбокія. Нашы разумілікі заўсёды локі калодзежаку робіць на пам'яту вышыні асфальту — уначы, спатыкнуўшыся, можна галаву скруціць.

Глыбокае будзе з тэлефонамі. Аднак хто забярэ ѹ кішэню славу вырашэння адвачнага пытаньня тэлефонізацыі?

Глыбокае будзе з тэлефонамі. Аднак хто забярэ ѹ кішэню славу вырашэння адвачнага пытаньня тэлефонізацыі?

Ю.А.

У нумары, прысьвечаным “Мове як ахвяры палітыкі”, Гутарку з дырэкторам Польскага інстытуту ў Менску Цэзар'ем Карпінскім чытایце ў адным з найбліжэйшых нумароў “НН”.

НЭЗДАРОВАЯ МАТЭРЫЯЛЬНАЯ ЗАЦКАЎЛЕНASЦЬ

Прачытаў ліст Сержука Пятровіча з Барысава пра нацыянальныя дуҳ. Тэз аўтографаціі нацыянальнай ідэі слышна, але хацелася бы нарады. Гэта легалізуе значную частку даходаў (у “шэрым бізінэсе” працуе каля 700 тыс. грамадзяніні ў бюджет). Праўда, калі адбудзеца пераход да адзінай стаўкі і цi будзе ён наагул — невядома.

Урад Ярошына зрабіў усё, каб пазыбегнуць новых эканамічных санкцыяў з боку Захаду. Напярэдадні канферэнцыі Міжнароднай арганізацыі працы з Фэдэрэцыяй прафсаюзаў і Кангрэсам демакратычных прафсаюзаў быў нарошце падпісаны Генэральнае пагадненіе, паводле якога праз трэці год — на меншыні заробак на Беларусі павінен адпавядаць прынамсі практычнай цэвіці.

Цікава наконт гэтага адказаў мене былы аўганец са Слоніму, які ў свой час зарганізоўваў у Барысаве суполку БЗВ: “Маё савецкае дзяяцтва спрэс прайшло ў яшчэцца галечы, таму да грошей я не ўласны амбіцыямі нэздаровай матэрыяльнай зацкаўленасцю. Вось такі ідзі...

Цікава наконт гэтага адказаў мене былы аўганец са Слоніму, які ў свой час зарганізоўваў у Барысаве суполку БЗВ: “Маё савецкае дзяяцтва спрэс прайшло ў яшчэцца галечы, таму да грошей я не ўласны амбіцыямі нэздаровай матэрыяльнай зацкаўленасцю. Вось такі ідзі...

Цікава наконт гэтага адказаў мене былы аўганец са Слоніму, які ў свой час зарганізоўваў у Барысаве суполку БЗВ: “Маё савецкае дзяяцтва спрэс прайшло ў яшчэцца галечы, таму да грошей я не ўласны амбіцыямі нэздаровай матэрыяльнай зацкаўленасцю. Вось такі ідзі...

Цікава наконт гэтага адказаў мене былы аўганец са Слоніму, які ў свой час зарганізоўваў у Барысаве суполку БЗВ: “Маё савецкае дзяяцтва спрэс прайшло ў яшчэцца галечы, таму да грошей я не ўласны амбіцыямі нэздаровай матэрыяльнай зацкаўленасцю. Вось такі ідзі...

Цікава наконт гэтага адказаў мене былы аўганец са Слоніму, які ў свой час зарганізоўваў у Барысаве суполку БЗВ: “Маё савецкае дзяяцтва спрэс прайшло ў яшчэцца галечы, таму да грошей я не ўласны амбіцыямі нэздаровай матэрыяльнай зацкаўленасцю. В

СТРАЛЯЛІ Ў ДОМАША

Працяг са старонкі 1.

Боегатоўнасць беларускіх гранатаў была моцна падарваная за гады "умядаванья нашага абароннага патэнцыялу", у гэтым нікто не сумнеца, але каб наступствы выбуху (ци двух?) былі настолькі мізэрныя... Но ў рэчаіснасці не гранату кінулі з-за плоту ў прысутнасці групы міліцыянтаў, а нешта проста выпала з пасольскага акна? Съледзства, спадзяйся, дасыць адказ — але, напэўна, толькі пасыль паразы Лукашэнкі на выбарах.

"Тэракт" быў выкарыстани афіцыйным Менскам напоўніцу. БТ прыпляло да выбуху Севярынца, а "Белорусская Деловая Газета" — беларускую апазыцыю, супраць якой "нікіх актыўных дзеяньняў улады пакуль не прадпрымаюць". І тыя, і другія далі слова Замятліну ды прэс-сакратару КДБ Котаву, але не самой апазыцыі.

Анатоль Лябедзька ў інтэрв'ю Радыё Свабода адзначана заяўві, што «нікіх гэтай правакацыі цягнуцца ў адміністрацыю Аляксандра Лукашэнкі».

Гэтае меркаванье лідэра лібэралаў выглядае больш праўдападобна, чым вэрсія ўладаў пра палітычную правакацыю "правадыкалаў", агучаную "БДГ" і БТ. Сыпявак Зыміцер Бартосік лічыць: «У кожнага свой маштаб: Гітлер падпаліў рапорт, гэты кінуў выбух пакуль у расейскую амбасаду».

Згадаем, як напрэдадні перавыбараў Ельцына ў Маскве выбухалі трамвайныя і электрычкі мэтро, а ў Чачні ішла вайна; перад абраннем Пуціна ў Маскве выбухалі шматлаварховікі, у Чачні ішла другая вайна; наконадні перавыбараў

**Адной атакай справа
наўрад ці абыдзеца.
Трэба чакаць
плянамерных «наездоў».**

раў Кучмы бомбу заклалі на супрэзы Натальлі Віtronki з выбаршчамі, каб абвінаваць ў гэтым лідэру апазыцыі Мароза. Даліг, даць загад штурніц такое біскрыўднае выбуховае прыстасаванье, як у расейскай амбасадзе, мог толькі сапраўдныя чалавекалибец.

Валерка Булгакаў, галоўны рэдактар часопісу "Arche", пракаментаваў падзеі вакол расейскай амбасады гэтаю: "Заканамерна, што Менск за 90-я зрабіўся горадам, дзе нешта адбываецца".

Сапраўды, сусветная служба тэлеканалу BBC у чацвер даў эрпартаж з Менску ў 11.10, адначасова з НТВ і нават раней за некаторыя беларускія інфармагенц-

Іст у рэдакцыю

Я ЗА ГАНЧАРЫКА

Можа, Вас узў ў поздзі, што нехта прагаласаваў бы за У.Ганчарыка? Мой век даволі ўжо стаў — 72 гады, ёсьць што ўспомніць. Помню, савецкія прафсаюзы праводзілі вялікую работу па задавальненні сацыяльных патрабоў працоўных: тут і льготны пущёўкі ў санаторыі, у дамы адпачынку, піянэрскія лягеры, дзіцячыя садкі, арганізацыя мастацкай самадзеяньніцы і г.д.

Амаль кожны заводзік ці фабрыка мелі сваі духавы аркестр, хор, часыкам ладзіліся аглыды мастацкай самадзеяньніцы. Праводзіліся і спартовыя спаборніцтвы — волейбол, настольны тэніс, шахматы, шашкі. Усё гэта — пры значным удзеле прафсаюзаў.

Памятаючы, колькі рабілі прафсаюзы для людзей, я за Ганчарыка.

твы. У чацвер ВВС толькі канстатавала спробу "падарваць расейскую амбасаду напярэдадні прыезду прэзыдэнта Пуціна ў Менск на рэгіональны саміт", а ў пятніцу яна зазначыла, што спробу тэракту прыпісваюць "беларускім незалежнікам".

Хоць біні былі аўтары тэракту, пад прыезд у Менск сотні замежных карэспандэнтаў яны падгадалі дык падгадалі.

Скандал вакол тэракту скіраваны супраць Сямёна Домаша, верагоднага кандыдата ад дэмакратычнага адзінства. Менавіта на ўмацаванье ў масавай сіядомасці інгатыўнага вобразу палітычных сілаў, якія стаяць за Домашам, працавала БТ у чацверы ў чацвер.

І адбылося гэта акурат у момант, калі папулярнасць гэтых сілаў пачала расыці. Як першае абвінавацьніце, высунутае супраць Чыгіра, не было апошнім, гэтаю і адной атакай на Домаша справа таксама наўрад ці абыдзеца. Калі б у дэмакратычных сілаў была свая контраразведка, ёй варта было б папярэджваць будучыя "наезды".

Мікола

У пастаноўцы на чаргу для паляпшэння жыўліўных умоваў таксама ўдзельнічала прафсаюза. Я, напрыклад, стаў на чаргу ў 1963 г. і ўжо ў студзені 1967-га атрымаў новую кватэрну-двуухаеку на сям'ю з 4-х чалавек.

Ну, і мне, вінным сваім заводу, было непрыгожа заставацца. Амаль кожны год выбіраўся ў цэхам, трэба ў калгас падшэфны — калі ласка, Алець пaeздэ і на бульбу, і на нарыхтоўку кармоу, і на калгасны тартак бярвёны лінгыцы, дошкі абразавы, складаць. Трэба пасылаць работы пайсці ў ДНД — можна пайсці. Хоць з гэтых шыандэнняў па вуліцах карысыці было ня дужа многа.

Памятаючы, колькі рабілі прафсаюзы для людзей, я за Ганчарыка.

Алесь Лішвінаў, Менск

Вандрудоўчы на беларускіх ваколіцах усясьветнага Сеціва, я пабачыў немалых памераў рэкламу. На ёй чырвоным па белым мігце адрас www.domash.by, і вершнік Пагоні імкнүй некуды за мејсія экрану. Прэзігненне мяне вітаў за сяроджаны погляд праз акуляры.

Сацыёлягі ды кампьютаршчыкі кажуць, што Сецівам карыстаецца 1% беларусаў. 100 тысячяч чалавек, значыць, могуць наведаць пэрайвабарны сайт Сямёна Домаша.

На цёмна-сінім тле ўверсе — "тыры буслы", "таварны знак" Домаша. Побач пажаданыне ад кандыдата: "Шчасціца і дабрабыту майму народу!". Над ім — здымкі таго самага народу: пэнсіянэры, маладыя мужчыны ды кабета, дзіцячыя.

У разыдзеле "біяграфія" — зьевесткі пра Домаша, аздобленыя пайрай эпітэтаў, кшталту "кіраўнік дзяржаўнага маштабу". Асабістая інфармацыя замала. Толькі й напісаны, што кандыдат "рэгулярна

Славамір Адамовіч:

"Есьць людзі..."

Працяг са старонкі 1.

З гэтага пункту гледжаныя правакацыя ўладаў магчымая, бо вельмі ж ужо месца неяс্বіечнае — каб рабіць гэта нехта іншы. І гэта, бадай, адзінае пацьверджанне таго, што тэракт мог быць інсцэнаваны ўладамі, каб падставіць апазыцыю напярэдадні выбараў, разгарнуць палітычныя сілы пасынкі, якія раскладаюць сёняшнія нашыя палітыкі.

"НН": Ці зьбіраюцца радыкальныя сілы вылучыць сваю кандыдатуру на прэзыдэнцкіх выбараў або падтрымаюць нейкую з ужо вылучаных?

С.А.: Яны безумоўна падтрымалі б, каб такая асона была. Сам я схіляюся да кандыдатуры Пазыняка. Размовы пра яго ў радыкальных колах ідуць, мяркуеца, што ён яшчэ можа сказаць сваё слова.

"НН": Пры якіх умовах ён можа сказаць сваё слова?

С.А.: Безумоўна, вяртаныне. Вярнуўшыся, ён мог бы сабраць усю гэтую разыдзаную апазыцыю.

"НН": Ці істотны ўплыў беларускіх спэцслужбай на сяброў радыкальных груповак? Ці ведаеце Вы ў іх людзей залежных ад спэцслужбай, маніпульваних імі?

С.А.: Ёсьць людзі. Яны заўважылі, нават сярод кіраўнікоў. Але... Калі начнem гаварыць пра спэцслужбы, прыйдзем да таго, што лепш нічога не рабіць, бо куды ні рыпніся — усюды яны, і застаецца толькі хадзіць ды аглюдацца, хто завэрбаваны, а хто не.

Гутарыў Мікола

www.Домаш.ру

займаецца... атлетычнай гімнастыкай, любіць фільмы ў камэдыйных жанры, мастацкую, гістарычную і навукова-папулярную літаратуру". Можна задаць каўдышату пытаныне праз "зваротную сувязь", але давядзенца крыху пачакаць — месцы для адказу на апошні пытаныні ("Як Вы падвысіце заробкі дзіцячых спартовых трэнэраў?" або "Як Вы Ваша каманда зможаць дайсці да простых людзей без шырокага выхаду на тэлевізію і СМИ?") пакуль съвіещыца бельмі плямамі.

Рэзьдэль "фотаальбом" прыемна ўражвае тым, што палітычныя партыі пачынаюць толькі з другой старонкі. На першай — здымкі з дзецімі, жонкай, роднымі. А вось знакамітага "дому Домаша" там няма.

Алесь Кудрыцкі

Апытаць "НН"

За каго Вы прагаласавалі б на прэзыдэнцкіх выбараў?

Пад якім дэвізам мусіць ісці на выбары кандыдат, за якога Вы прагаласавалі б?

За якую партыю Вы прагаласавалі б на парламэнцкіх выбараў?

Калі б зараз стварылася новая аўяднаная кааліцыя апазыцыі, як яна, па-Вашаму, мусіць называцца?

Выражце гэтыя бюлётні і дашлеце ў рэдакцыю "НН":
220050 Менск а/с 537 "Апытаць "НН".
E-mail: nn@irex.minsk.by

дэмакратычнай інтэлігенцыя, пра вайсковыя сілы. Права кіраўніцтва на паседжанні Рады партыі або звязы з аўтамобілем. Так што пакуль заяву Выканкаму БСДГ можна лічыць толькі праектам. У якім і прыхыльнікі, і апанэнты ёўбачылі праўну самастойна палітычнае волі і прынцыпавасць.

Алег Трусаў, адзін з заснавальникаў БСДГ, сябар Рады партыі, лічыць, што наяўнасць мусіць атакаючай важнай для дасягнення палітычнай раўнавагі. "Кандыдат мае ісці на выбары з жорсткай незалежніцкай праграмай, — мяркы ён. — Сацыяльная база таго кандыдата — ня толькі 13% выбарцаў, якія падтрымалі Пазыняка ў 1994 г., але найперш — моладзь, што пойдзе на выбары ўпершыню, і выбарцы, расчараваныя вынікамі пра расейскую палітыкі Лукашэнкі". З такай правай сілай вымушаны будзе лічыцца ўсе кандыдаты. Рацэньне Выканкаму БСДГ сп. Трусаў пакуль ніяк не камэнтуе.

Невылечная хвароба партыі — Шушкевіч цяпер у Пазыняка і Шушкевіча — нешматлікасць моладзі ў іхных шэратах.

Калі партыі здолеюць стварыць арганізацію стабільнай кааліцыі, прысягальнасць правасці пачне ўзрастасць. Да права сілы адразу ж, фармальна ці нефармальна, далучацца шматлікія рэдакцыйныя групоўкі, нацыянал-

ПРАмаруджваньне

*з разбудовай амэрыканскай
проціракетнай абароны шкодзіц
нацыянальным інтарэсам Беларусі*

На мінулым тыдні сэнатар Джым Джэфардз выйшаў са складу Рэспубліканскай партыі, і тая страціла бальшыню ў Сенате. Дэмакраты, пераняшы кіраўніцтва Сэнатам і ключавымі камісіямі, змогуць лёгка спыняць любыя ініцыятывы прэзыдэнта Буша.

Так, праект стварэння новай систэмы проціракетнай абароны аказаўся пад пагрозай, бо, каб пачаць працу над ім, Амэрыка мусіць выйсці зь міжнароднай дамовы аў ПРА ад 1972 г., якая забараняе стварэнне гэткіх систэм. А рашэнні аб выхадзе краіны зь міжнародных пагадненняў можа прымаць толькі Сэнат.

Без падтрымкі адпаведных сэнатароў камісія Белы дом не атрымае ёй 60—80 млрд. даляраў на даследаванні ў вырабаваны ў гэтай галіне, патрэбныя на бліжэй-

шыя дзесяць гадоў. Заўтра, у аўторак, кіраўніком сэнатарскай камісіі па абароне зробіцца сэнатар-демакрат, які выступае супраць стварэння проціракетнай й выхаду ЗША з дамовы. Дэмакраты патрабуюць дадатковых праверак дзеянасці систэм і ня пэўны ў неабходнасці залучаць пад проціракетны шчыт эўрапейскіх хаўрусынікаў, а таму, маўляю, няма чаго думаць пра проціракетніцу за часы кіравання Буша.

Нацыянальным інтарэсам Беларусі гэтая затрымка супярэчыць. Хуткае раззвіццё систэм проціракетнай абароны аспабіла б значэнне расейскага стратэгічнага ядравага патэнцыялу і ролю Рэспублікі ў эргене. Дзялі гэтага Беларусь атрымала б большае поле для манёўру.

Сяргей Рак

**Агляд
сэрэднеэўрапейскіх
падзеяў**

**У Кіеве Кінах,
у Будапешце кілер**

Прэзыдэнт Украіны выдаў дэкрэт аб увядзенні пасадаў дзяржаўных сакратароў. Тэарэтычна яны маюць адказаць за тэхнічныя бакі дзеянасці ўраду (выкананне бюджэту адпаведнага міністэрства і прызначэнне прадстаўнікоў міністэрства ў вобласці), але практична будуць кантроліроўваць дзеянасць міністраў і нават прэм'ера. Сакратароў прызначае прэзыдэнт, і звязы іх немагчыма на працягу ўсіх пяці гадоў іх знаходжання на пасадзе. Тым самым урад пападае пад найшчыльнейшы кантроль адміністрацыі прэзыдэнта.

Камандзір Аддзелу спэцаперацый ў сэрбскае службы бясъпекі па мінушы "Легія" бяз пэўнай прычыны адкрыў страляніну з пісталетам у начальніка містэчка Кула. Стрэл спрычыніўся да пажару, які звышчыў той клуб дазвання.

Сэрбы ня ведаюць, што рабіць з 5 тысячамі штатных супрацоўнікаў, беззліччу інфарматараў, найноўшым шпагаўскім абсталіваннем ды велізарнымі архівамі Сэрбскай дзяржаўной службы бясъпекі (SDB).

Каштуніцы не стае съмеласці сышкіставаць баявы Аддзел Спэцыяльных Аперацый SDB ды выгукнуць "Славоль!" ды "Роскід!". Новае сэрбскае кіраўніцтва аваязанае сакрэтнай паліцыі з тою, што яна моўчкі "здала" Мілошавіча.

Прем'ер Джындзьжыч съведчыў,

Кампэнсацыі нявольнікам нацызму

Нямецкія прадпрыемствы авбяшчаюць умовы выплаты кампэнсацыяў за прымусовую працу ў часы нацыянал-сацыялізму. Права на адплату маюць вязні канцлагераў, гетаў (на суму да 15 000 марак) і асобы, дэпартаваныя з/на тэрыторыю Нямеччыны дзеля прымусовых працаў.

Гэта тэчынца і вязні-дзеяцей — для іх кампэнсацыя такая самая, што й для дарослых. Адплату атрымлююць і ахвяры іншых дзеяняў нацыстской ражкому, напрыклад, мэдычных досьледаў. Аднак плаціць будзе цывільнім грамадзянам, дэпартаваным для працы на прамысловых прадпрыемствах. Ахвяры баявых дзеяняў нацыстской ражкому, якія разьлічваюць на кампэнсацыю.

Каб атрымачыць гроши, трэба да 11 жніўня 2001 г. падаць пісьмовую заяву адвольнай формы. Доказы (любыя) знаходжаны ў канцлагеры, на прымусовых працах і г.д. можна дасылаць пазней. Калі дакумэнт атрымлены, фонд пэўнае краіны павінен зрабіць запыт у архіўны і пошукаўшы арганізацыі Нямеччыны. Калі ён там доказаўся, пакінуць просьбіту трэ будзе за паўгоду пацвердзіць праўдзівасць

ізвесць сваёй заявы ў нейкі іншы спосаб — доказам могуць быць наявныя тагачасныя паштоўкі ці лісты. Калі чалавек, які мае права на адплату, памёр паслыў 15 лютага 1999 г., яе могуць атрымачыць спадкаемцы — ня толькі дзеяці або ўнукі, але й браты ці сёстры.

Беларусы (або грамадзянне нашай краіны на 16 лютага 1999 г.), каб атрымачыць кампэнсацыі, мусіць звяртацца ў Беларускі рэспубліканскі фонд "Узаемаразуменне і прымірэнне". Паштовы адрес: 220013 Менск, вул. Якуба Коласа, 39а, т. (017) 232-70-96, факс 232-11-33. Наконт адплаты за мёдасную школу належыць звяртацца ў той самы фонду. Кампэнсацыі атрымлююць і тыя, хто ўжо атрымаў у сярэдзіне 90-х пэўную грошовую суму ў якасці кампэнсацыі за рабскую працу (тыя выплаты ў гэтых разах не ўлічваюцца).

С.Р.

Расея

Скарачэнне

ўнутраных войскаў

Да 2002 г. колькасць службоўцаў ўнутраных войскаў МУС Расеі зменшилася на 20 тыс. чалавек, а да 2005 г. — на 37 тыс.

Прайс паведаміў у суботу міністар унутраных спраў Расеі Барыс Грызлоў пасыль паседжання пашыранае Рады ўнутраных войскаў па пытанні іхнага рэформавання.

Пуцін працягвае ажыццяўленне сваёй праграмы мадэрнізацыі Расеі. Чарга вайсковай рэформы надыхае пасыль пераменаў падатковай, канстытуцыйнай, партыйнай систэмай, рэарганізацыі аховы здароўя і вышэйшай адукацыі.

Б.Т.

Непал

Эўрапейская
адукацыя

У надзвычай хуткі способ стаўся каралём Нэпалу 29-гадовы прынц Дыпэндра, перастраляўшы ўсю сваю яснавільможную сям'ю, якая прымушала яго жаніца зь наялобай дзяўчынай.

Загінуў кароль Бірэндра, каралева Айшвар'я, а таксама браты ў сёстры Дыпэндры. Апошнім стрэлам шалёны прынц хацеў забіць сябе, але спулаваў. Цяпер ён у цяжкім стане знаходзіцца ў адным са шпіталяў Катманду, а ягоныя манаўшыя абавязкі (па законе Дыпэндра стане манархам як найстарэйшы з дынастыі) выконвае малодшы брат Г'янэндра, які, на сваё шчасце, у той дзень быў зьехавшы з дому.

Забітых пахавалі з урачыстасцю. Вінтоўку скавалі. У свой час яго каралеўская мосьць вучыўся ў Ітане, у самай прэстыжнай брытанскай школе. С.М.

Таямніцы сэрбскіх спэцслужбай

што ўвечары 4 кастрычніка летасць ён дамовіўся зь Легіям — камандзірам Аддзела — пра наэўтрапітэт SDB. Гэта, кажа Джындзьжыч, уратавала краіну ад грамадзянскае вайны.

Хоць людзей Легії авбінавачвалі ў многіх забойствах у Сэрбіі і суседніх краінах, дзіўным чынам ён захоўваў сваю пасаду аж да траўня гэтага года. У гэты дзень Легія бяз пэўнай прычыны стрэліў з пісталета ў начальніка містэчка Кула. У выніку стролу пачаўся пажар, і дыскатэка згарэла да галавушки. Легію затрымалі.

Яшчэ адзін прыклад загадкавага супрацоўніцтва дэмакратоў з быўшымі мілошавіцамі — адмовы Каштуніцы прыняць адстайку кіраўніка SDB генерал-палкоўніка Радэ Маркавіча, пра якую той папрасіў 5 кастрычніка. Дэмакраты пратэставалі з-за таго, што Маркавіч за-

ставаўся пры пасадзе і, відаць, пачіху спальваў сакрэтныя дакументы з архіваў SDB. Зннялі Маркавіча толькі ў лютым гэтага года, калі выявілася, што ён меў дачыненіне да арганізацыі некалькіх забойстваў і замаху на жыццё Вука Драшкавіча.

Наагул, SDB падаразоўць у яго менш як 30 забойствах, мнóstве іншых крымінальных і ваенных злачынстваў, гандлі наркотыкамі (у сэйфах SDB у Баградзіцкім банку знайшлі 660 кг герайну) ды выкраданні людзей.

Урад Каштуніцы пачынае патроху саджаць у турмы міловішавіцкіх дзяялкоў, але ідзе гэтая справа марудна: дакумэнт няшмат, сведкі маўчаць, бо бацька, а многія зь людзей дыктатара ўсё яшчэ пры ўладзе.

Алесь Кудрыцкі

Сямён Букчын, Варшава

Год таму Польшча жахнулася, дазнаўшыся пра масавае забойства габрэяў, зьдзейсненне палякамі, жыхарамі містэчка Ядвабнае, што непадалёк Ломжы на Беласточчыне. 10 ліпеня 1941 г. безь непасрэднага загаду немцаў, з уласнай ініцыятывы, яны спалілі калі 1600 сваіх аднавіскоўцаў габрэяў у стадоле, перад тым называўшыся зь іх.

Гісторыя набыла вядомасць дзякуючы кнізе вядомага амэрыканскага гісторыка польскага паходжання Яна Томаша Гроса «Суседзі», выдадзенай у Польшчы ўвесну мінулага года. Распачала ся бурлівая палеміка. Адны сцвярджалі, што вядучую ролю ў гэтым забойстве адыгралі ўсётак немцы. Іншыя даводзілі, што габрэі самі вінаваты — разъюшылі палякаў сваім супрацоўніцтвам з Саветамі, якія прыйшлі на гэтую зямлю ў восень 1939 г. Хтосьці бачыў прычыну ў традыцыйным польскім антысемітызме, які ў 30-я выявіўся непрыхільнім стаўленнем да габрэяў польскага Касцёлу і адкрытай варожасцю так званае эндэцыі, тагачасных польскіх нацыянал-сацыялістаў.

Прайдзе пра падзеі ў Ядвабным замову: фірма, якая атрымала гэтую выгодную замову, павінна інвеставаць у часкую эканоміку суму, роўную 150% ад кошту летаўкоў. Газета «Praavo», піша, што ўрад запатрабаваў іншага — каб дакумэнты на контракт вартасцю больш чым 2 млрд. даляраў былі складзены па-чэску, а не па-ангельску, і цэны падаваліся не ў далярах, а ў кронах. На наступны дзень з конкурсу выйшлі французы з «Mirage 2000» і немцы з «Eurofighter». Таму чэхі, відаць, будуть лятаць на «Gripen»-ах, якія ім прадаўшы брытанска-швэдзкі кансорцыюм BAE Systems—SAAB.

С.Р.

Малітва за забітых суайчыннікаў

Польскія каталікі пакаяліся за свае грахі перад габрэямі

дзяла б папрасіць прабачэння ў палякаў за тых сваіх супляменінікаў, якія ў сталінскія часы спрычыніліся да перасльеду ў эпізідзе ў супрацоўніцтве польскіх патрыётаў. На гэта рабін Варшавы і Лодзі Міхаэль Шудрыкі адказаў, што гата рабіць габрэі, якія съвадома выракліся сваімі габрэйскімі забойствамі і лічылі сябе «інтэрнацыяналістамі», тады як палякі ў Ядвабным уважалі, што сваёй жудаснай справай яны служаць каталіцтву.

Пасыль доўгіх спрэчак біскупат вырашыў правасці прарабачальну іміцу 27 траўня ў варшаўскім касцёле Ўсіх Святых. Гэта было моцнае відовішча. Польскія біскупы на чале з кардыналам Глемпам на каленях прасілі ў Бога пррабачэння за забойства габрэяў у Ядвабным. Трэба ведаць Польшчу, гісторыю польскага каталіцызму і гісторыю польскага-габрэйскіх стасункоў на працягу стагодзьдзяў, каб у поўнай меры ацаніць значнасць тae імшы, якая ня мела прэцэдэнту ў гісторыі польскага Касцёлу.

Імшы мела жалобныя характеристыкі. Відэлілі ў яны заслугі на падставе дакладаў габрэяў, напісаныя на польскай мове аўтарамі польскіх супрацоўніцтваў «Святыя Божа». Правацэсію ўзначальваў прымас Глемп у фіялетавай мантыве, сымбалі

жалобы, ён неёс крыж. Да агульнай малітвы запрасіў біскуп Станіслав Гамдзецкі, старшыня Рады Біскупства Польшчы па спраўах рэлігійнага дыяллёгу. Вось ягоныя словаў: «Жадаём як пастыры польскага Касцёлу праудзіва стаць перад Богам і людзмі, перш за ёсць перад нашымі габрэ

Спакойна і павольна, нібы ў зачаравным съне

Есьць такая нарвэская байка. У жыхара гэтаі краіны коліс запыталі: "Колькі ў Вашай краіне пісьменнікаў?". Той дастаткова ўпішунена адказаў: "Дзесяці пяць-шасць, а калі ўлічыць і таго, які сам сябе лічыць пісьменнікам, дык тады сем". У Саюзе пісьменнікаў Беларусі пісьменнікаў 505, зь іх 370 сабраліся ў менскім Доме Літаратара 29 траўня на нечарговы зъезд. Незалежная прэса і нездзяржанае рэды надавалі незвычайна вялікую ўвагу гэтай падзеі, прагназуючы магчымы раскол СП на нацыянальныя суполкі і вострыя апэнкі палітычнага стану ў краіне дэлегатамі.

Напачатку была доўгая і нудная рэгістрацыя, пасалункі і абдымкі старых саброяў, фатаздымкі на пам'ядзь. Сядр дэлегатаў быў найстрайшы на сёньня пісьменнік - 94-гадовы Ігнат Дуброўскі.

Зъезд пачаўся з прамовы Ніла Гілевіча, якая сваім патасам і грамадзянскасцю павінна была ўзрушыць дэлегатаў: беларуская мова і духоўная культура знаходзіцца на правах падчаркі ў родным доме, курсе Чарнобыль, вымірае нацыя, кіраўніцтва краіны гандлюе сувэрэнітэтам, эканоміка кульгае на абедзівне нагі.. Прамова была аздобленая цытатамі кіслыкаў: "Беларусь! Твой народ дачакаецца...", і "Не пакідайце мовы нашай беларускай, каб ня ўмёрлі", і "Прощай, немытая Россия", і "На сход, на ўсенародныя грэны, бурны сход!". Аднак настрой дэлегатаў, што лягіва служжалі пальміяны выступ, можна было хутчэй ахарактарызаць цытатай з папулярнай у 80-я гадыні пра зайца.

Ніл Гілевіч зъяўніў увагу на то, што беларускія пісьменнікі імкніцца пазбягніць палітыкі, што, на ягоную думку, няслушна. Пісьменнік мусіць ня толькі прыйсці на прэзыдэнцкія выбары, ён мусіць пераконваць людзей у неабходным для краіны сыходзе. Гілевіч заклікаў калегаў не баяцца закранаць палітыку на зъездзе, прыніць рэзалюцыю пра палітычны стан у краіне і выказаць пратэст супраць страты нацыянальнасці сувэрэнітету.

Усьлед Анатолія Вярдзінскі выказаў заклапочанасць маральнім і духоўным станам моладзі і заклікаў прыніць адпаведную дэкларацыю аб моладзі. Данута Бічэль-Загнетава прапанавала стварыць (як у расейскім тэлеклубе знатакоў?) Акадэмію Бесьсъмяротных з 25 чалавек. Адразу паўсталі пытаныне, дзе тая мяжа, што аддзя-

ляе бесьсъмяротнага ад звычайнага съмяротнага, і хто яе будзе вызначыць.

Арганізаторы слушна зрабілі, не паставіўшы прывітаныню да зъезду суцэльнам блёкам. Паміж выступамі галоўных прамоўцаў яны глядзеліся жывы і наводзілі на задуменны лад. Першае прывітаныне было ад Лукашэнкі: "Пісьменнікі на нашай краіне заўсёды карыстаюцца вялікай павагай. Для нас заўжды зъяўляюцца ўзорам вытанчанай лірыка Максіма Багдановіча, грамадзянскі патас тытанаў слова - Янкі Купалы і Якуба Коласа, эпінасыць Івана Мележа, грамадзянская адказансць Івана Шамякіна, напружана псыхалігізм ваеннай прозы Васіля Быкава, шырнія і філізафічнасць пазэзіі Максіма Танка і Аркадзія Куляшова, гістарычна праўдзівасць і съетлы рамантызму Уладзімера Карапкевіча. Дзяржава і надалей будзе падтрымліваць таленавітых творцаў, шчырых носьбітаў нацыянальных традыцый, ствараць умовы для іх плюннай працы. Мы ніколі не адрачомся ад сваіх каранёў, роднай беларускай мовы, культуры".

Прывітаныне ад Васіля Быкава зачытаў Генадзь Бураўкін. Быкаў адзначыў, што на сёньня галоўная каштоўнасць для чалавека - індывідуальная свабода. Ён нельга ахвяраваць, як нельга ахвяраваць і нацыянальным сувэрэнітэтам. "Чэсны" пісьменнікі ніяк не адзягавалі на гэтыя слова. Затое кіраўніцтва СП крыху пабесціла саброяў ПЭН-цэнтру, якія нібы дыскрэдытаць Саюз пісьменнікаў.

Алег Трусаў зачытаў прывітаныне ад імя ТГМ, якое зблыщаў га паўтарала загалоўны артыкул у "Нашым слове", прысвечаны на даўняйму зъезду вышэйзагаданай арганізацыі. Усё тая ж тысяча гадоў мове, самая перадавая канстытуцыя, самае перадавое войска і велізарнае, на паў-Эўропы, Вялікае Княства Літоўскага.

Вольга Іпатава заклікала да дыялёгу з уладамі, скардзілася перад прысутнімі ў залі высокім чыноўнікамі на недастатковое дзяржава-на фінансаванне СП і, разам з тым, выказала занепакоенасць станам беларускай мовы, зьнікненнем нацыянальна арыентаваных праграмаў з дзяржавай тэлевізіі, дала адлуп Алеся Савіцкому і "Народнай газэце" за будныя інсныяўці ў адрас СП. Іпатава папярэдзіла, што пісьменнікі, каб выказаць свае думкі, пойдуць не на плошчу Бангалор, а на плошчу Незалежнасці.

Г.Брэгер. **Хацюкова:** Гісторыя невялікага паселішча. - Менск: Беларускі кнігаизбор, 2001. - 212 с.: іл. - Наклад 220 ас. ISBN 985-6638-22-4

Хацюкова - вёска ў Чашніцкім раёне. Цана кнігі - 715 р.

Г.Брэгер. **Хацюкова:** Гісторыя невялікага паселішча. - Менск: Беларускі кнігаизбор, 2001. - 212 с.: іл. - Наклад 220 ас. ISBN 985-6638-22-4

Хацюкова - вёска ў Крупскім раёне, існуе ад XV ст. (Аўтар прасачнай гісторыі паселішча ад гэтага часу да 1918 г.)

Хрысціянства і беларуская культура: Матэрыялы III Міжнароднага кангрэсу беларусістай "Беларусь у дыялёгу цывілізацый" (Менск, 21-25 траўня, 4-7 снежня 2000 г.) / Рэд. кал.: Л.Уладыкоўская-Канаплянік (гал. рэд.) ды інш. - Менск: Беларускі кнігаизбор, 2001. - 208 с. - (Беларусіка=Albaruthenica, кн. 18).

Кніга вышла неклізымным правапісам, аднак добра, што хоць якім. З

Старшыня рэвізійнай камісіі Вячаслаў Стома ў сваім дакладзе вінаваціў мінулага лідэра СП Уладзімера Някляева ў прыўлашчані дзяржавных сродкаў і раскрыданы мэдіасці. Сумы, якімі апераўваў Стома, уражвалі: сотні тысяч, мільёны раскрадзеных пісьменніцкіх беларускіх рублёў. Праўда, недэнамінаваных. Бо калі перавесці тыя рублі ў доляры, не такая ўжо і вялікая, нават па беларускіх мерках, сума. Але ўсё ж на скрыня цвіквой.

Някляеў, які сядзе ў прэзыдыюме, адмовіўся адказаць на "абсурдны", якінікі сказаў, абвінавачаныні. Замест гэтага ён распавеў зъезду, як вырваў свой хворы зуб, а таксама заклікаў прысутных не скіляць галавы перад рэжымам, захоўваць пісьменніцкі гонар, не падпісаць з уладай ніякіх дамовай - усё адно падмануць — і адмовіўся браць уздел у выбарах старшыні Саюзу.

Крытыкаваў у сваім выступе сёньняшнію ўладу, якая крок за крокам звінічае ўсё нацыянальнае, і Вячаслаў Адамчык. А вось Генадзь Пашкоў заклікаў пісьменнікі не паддавацца на брудныя правакацыі і працаўцаў дзеля будучыні краіны разам з уладай. Сяргей Законьнікаў не пагадзіўся, называў становішча зь беларускай мовай у краіне "дрэнным" і нагадаў Генадзю Пашкову, што пагрозімі беларускіх пісьменнікаў не запалохаць.

Аднак прамовы дастаткова эмачыяльныя, водгуку ў душах слухаць на выклікалі: зъезд працаўцаў памяркоўна і талерантна. Нават Мікалай Чаргінец нікога не вінаваціў у нацыяналізіме, не прымушаў пакаяцца і нават запэўніў, што зробіць усё магчымае, каб за-кон аб беларускай мове быў праведзены ў жыцці.

Дадавалі млявасці ў выступы Генадзя Дыляна, прадстаўніка Міністэрства адукацыі, і Леаніда Гулякі, міністра культуры. Прамовы іхныя былі пабудаваны на лічбах: поспехі, поспехі, поспехі. Хто-нікто з дэлегатаў нават прысніў. Астатнія гаманілі між сабой, зъяўляючы ўлагу на трывалыя толькі ў часе галасавання або нейкіх экспэнтрычных выбрыкай выступаўцаў.

Нават вылучэнне кандыдатаў на пасаду старшыні СП прыйшло будзённа і мірна. Іван Шамякін сказаў, што старшынём мусіць займацца прыгожымі пісьменствам, а палітыкай будзіць займацца палітыкай. А на беларускую мову цяпер усё наўвокам піраводзіць на мае сэнсу, бо тут патрэбныя новыя тэхнолагіі. Потым Дзямчук рытуальна плюнуў у заходні бок - маўляў, іхныя інвестыцыі разам з грашымі на-сянці будзіць варожую культуру. Напрыканцы прамоўца разгарнуў перад прыголомшанымі пісьменнікамі маліяўнічыя перспектывы першага нацыянальнага тэлеканала і годнага гадавання там беларускіх літаратурных і культурніцкіх праграмаў. Складалася ўражаныне, што чалавек прыехаў аднекуль неадксюль.

З выступаўцаў толькі Георгі Марчук зъяўніў увагу на жудасныя стан беларускіх дзяржавных часопісаў і газетаў.

Усе астатнія захапляліся высокай мастацкай вартасцю "Полымя", "Крыніцы", "Літаратуры і мастацтва". "Нашу

Мятліцкага. З партэру выгукнулі імя Міхася Скоблы. Васіль Быкаў у тэлефанаграме аддаў голас за Вольгу Іпатаву. Анатоль Сыс пра-панаваў сваю кандыдатуру. Сама-вылучэнне Сыса абудзіла публіку, і пасыпаліся прапановы: Анатоль Бутэвіч, Генадзь Бураўкін, Іван Чарота, Генрых Далідовіч, Сяргей Законьнікаў. Пісьменніцкая суполка "Духоўнае адраджэнне" (45 чалавек) высунула кандыдатуру Алея Пісарыкі. Сяргей Законьнікаў інтуїцыйна адчуў нядобрае і некалькі хвілінаў беспаспяхова спрабаваў узініць зь месца хоць аднаго "духоўнага адраджэнца". Марна. Кандыдатура была адхіленая. Пакрыўдженія Пісарых хуценька зъялі залі. А далей Бутэвіч, Бураўкін, Чарота, Далідовіч і Законьнікаў зъялі кандыдатуры. Сыс не прайшоў "рэгістрацыі".

Засталіся ў сьпісах толькі Мікола Мятліцкі ад партыі "памяркоўных" і Вольга Іпатава ад "нацыяналістаў".

Акрамя гэтага, да абеду шэз трэ было абраць 65 раднікаў у Раду. Гілевіч, Брыль, Шамякін, Навуковіч адмовіліся браць уздел у Радзе. Не ўвайшлі ў адзёзныя.

І перад самым абедам дэлегаты прынялі пастанову, у якой выказаў заклапочанасць станам беларускай мовы, абвесьці Саюз пісьменнікаў Беларусі непалітычнай грамадзянскай пазыцыяй і правам выступаць па розных пытаннях надзённага і духоўнага жыцця.

Старшынёй СП, як і варта было чакаць, стала Вольга Іпатава. За яе быў пададзены 195 галасоў, за Мятліцкага - 127 (з 341). Пра настроі, што пануюць сярод пісьменнікаў, съведчыць той факт, што супраць уключэння Быкава ў Раду Саюзу прагаласаваў 41 (!) пісьменнік, а супраць уключэння генэрала Чаргінца - 177.

Ад зъезду засталося складанае ўражаныне. Тоё, што кожны з творцаў слухае толькі сябе, у лепшым выпадку суседа, не навіна. Напалохай той момант, калі большасць залі зааплядавала выказванню аднаго з аратараў: калі няма грошай на выданье кнігі, трэба ўзяць іх у камэрцыйныя выдавецтваў, якія купаюць ў гэтых грошах. Большасць у Саюзе, гэтым аплоще беларускага нацыяналізму, складаюць носьбіты нацыяналізму бэзэсэзраўскага. І відаць, гэта на выправіца ў найбліжэйшай будучыні, бо і самыя таленавітые маладыя творцы, і самыя імпэтныя маладыя нацыяналісты Саюз пісьменнікаў ігнаруюць.

Эдвард Людовіч

рэнцы (Мазыр, 22-23 сакавіка 2001 г.) / Пад рэд. В.Валетава. - Мазыр: Мазырскі дзяржавны підагогічны інстытут, 2001. - 265 с. - Наклад 70 ас.

С.Міко. **Школьны тэатар Беларусі XVI-XVIII ст.**: Вучэбны дапаможнік. - Менск: Тэсэй, 2000. - 168 с. - Наклад 500 ас. ISBN 985-6454-93-X

Алісаўшчыца падстаканье школьнага тэатру. У ягоны рэпэртуар. У «Дадатку» падаюцца тэксты п'есаў.

В.Яромін, М.Жыгар, Г.Баўтута. **Марфалёгія і анатомія расылін**: бел.-рас. і рас.-бел. тэрміналагічны слоўнік. - Менск: Тэсэй, 2000. - 216 с. - Наклад 500 ас. ISBN 985-463-001-3

Слоўнік утрымлівае 2 тыс. тэрмінаў.

Л.Матусевіч. **Ад маладзіка да поўні**. - Зборнік вершоў. - Менск: Рэдакцыя часопісу «Адкуль», 2001. - 304 с.: іл. - Наклад 500 ас. ISBN 985-6089-76-X

Падрыхтаваў Віктар Мухін

© PDF: Kamunikat.org 2011

© Інтэрнэт-версія: Kamunikat.org 2011

© PDF: Kamunikat.org 2011

Менск будзеца: куды і навошта?

Сяргей Паўлоўскі

Пачатак першага лета новага тысячагодзьдзя. Пачатак вайдравак і працяг пазнання свайго краю. «Хай жа ўсе, хто можа, возмуць свой кік дарожны», як пісаў Багушэвіч. Мы, віленчукі, выправіліся ў першае сёлета падарожжа ў сталіцу Беларусі. Сачыць, як зымянецца наш край.

Пад'яжджаєм да сталіцы з боку Ракава. Вуліца Прывітскага. Першае візуальнае ўражанье ад Менску — у горадзе разгорнутае шырокамаштабнае будаўніцтва. Шэрыя мурашнікі тутэйшых мікрараёнаў разрастаема ў ўсе бакі. Нічога архітэктура адметнае — бэтон і бетон. Што да астатаўнага — псыхалігічнага і культурнага канцэктру гэтых зменаў менскага краявіду, дык тут адназначнай высновы ня зробіш.

Вынік гэтага будаўніцтва — рост папуляраўніцтва ўладаў перад выбарамі. «Што бы ні казалі пра Лукашэнку, але паглядзіце, як пры ім ўсе будзеца», — чуюш у Менску ад выпадковых суразмоўцаў.

Натуральная, добра, калі хоць нехта атрымае кватэру. Сям'я ня будзе туляцца па інтэрнатах ці ў прыжыалах. Але ж савецкі досьвед падказвае: колькі ні будзе, а такім вось спосабам жыўліўнай проблемы ня вырашиш. Усе ж такі ня ў колькасці справа.

Ёсьць у гэтых расцягненыні народу ў дванаццаціпяціхровыя блёкі і псыхалігічнай загана, бо ўяўляеш сабе жыўць ў гэткім мурашніку, у бетонным катуху.

Барань надзеі нашай

Зьміцер Бартосік

Трэці год ежджу па краіне ў кампаніі з Уладзімерам Арловым на «творчыя сустрэчы з беларускім пісьменнікамі». Так дыпломатычна называюць нашыя выступленні арганізатары на месцах. Дзе мы толькі ні перабываў!

Нават у актавай залі раптыканому аднаго тыповага пасёлку гародзкога тыпу з адзінным помнікам вядома каму. Назуву пасёлка не называю адмыслова.

Уявіце сабе тую залю з усімі раптыканкамі ўсімі съвітніямі: гіпсавай капустай, чырвона-зялённым съягам у куце ды партрэтам першага пад столю. Залі запоўненая настаўнікамі, мясцовай прагрэсіўнай інтэлігенцыяй ды пе-раважна школьнікамі старэйшых клясаў. Чым далей, тым больш сымпатыі ўзёнікае паміж выступаючымі ды публікай: беларускія пісьменнікі (зрэшты, якія шчэ ў Беларусі могуць быць пісьменнікі?) кажуць не пра тое, як траба любіць родную мову. Яны распавядаюць пра сваё першае каханье, съпяваюць палітычныя памфлеты, чытаюць эратычныя вершы ды адказаюць на самыя вострыя пытанні з якімі менш вастрымі.

У гэтыя самы час, у гэтай самай залі паралельна наладжваюць апаратуру для заўтрашніх усебеларускай сэлектарнай нарады з удзелам прэзыдэнта. Таго самага, які ласкава паглядае са съячыні і яко-ва скланаюць у мінульм часе ста-лічныя госьці.

Усе прысутныя разумеюць, што гэта ня мы замінаем наладжваць вэртыкальную апаратуру, а яны замінаюць нам займацца самай пільнай на дадзены момант спраўай і менавіта ў гэтых месцы. Адзін толькі няшчасны чыноўнік ходзіць нэрвова па фое, паўта-

мне прыгодаўся візит да аднаго старога пісьменніка. У такім са-мым блёчна-бетонным доме на якім сёмын паверсе. У пісьменніка ўсё пэрсанальнае — і кабінэт з бібліятэкай, і кампьютар, і сам ягоны арыгінальны лад жывіцца. І толькі кватэра не пэрсанальная. Не ўспрымаеца, як пэрсанальная. Гэткі моцны контраст адчуваеш, калі пераступаш праз калюгі ў пад'яздзе з абшарпанымі і съписанымі съценамі, калі ўяўляеш, як ён, хай сабе і за дзівярыма, але ўсё адно — пасярод ГЭТАГА — піша ў цішы ночы, слухаючы, як за адной съянай мужык выхоўвае жонку да самага съяніку, а за другой съянай з раніцы самотнік-бацька падымае ў школу дзяцей. Чамусыць ававязковараве і ававязкова матам. За трэцій съянай — гулянка з музыкой. Зрэшты, можа, для літарата гэта якраз і матэрыял — падслуханыя шыграваныні суседзя... Скуль, так бы мовіць, вы чэрпаеце ванші гісторыі і вобразы? Слухаю съцены...

Вось пра што думаеш, пакуль за акном аўтобуса пльывуць гэтые мурашнікі звяшчі незашклённымі вокнамі. Многа. Сапраўды вельмі шмат. Сапраўды ўражвае.

Думаеца яшчэ, што менавіта ў гэтых беззаблічных мікрараёнах найболей прагненіе Беларусі прыгожай. Сёньняшнія лукашэнкаўскія новабудоўлі ў Менску таксама станаўць ускоснай падставаю, каб новыя пакаленія захацелі Беларусі прыгожай.

Разамах менскага разбудовы нельга ацэніваць адназначна. У культурным кантэксьце — гэта бе-

зумоўна зьява не станоўчая. Менск і без таго ненатуральная, неадпаведна свайму культурнага гісторычнаму патэнцыялу разбудаваны. Ужо цяпер можна разглядаць розныя варыянты пэрспэктыўы гэтых мурашнікаў у будучай незалежнай Беларусі. Альбо яны будуць зносіцца, адслугоўшы адведзенымі тэрмінам, як гэта робіцца ў Амэрыцы. Альбо будуць нейкім чынам аздабляцца і пераафармляцца дзеялістэтызмі выгляду — так, як гэта практыкуюцца ў Эўропе. Што да сацыяльнага факту, дык яны сумневу, што ў новых капітальністичных умовах, якія некалі за-пануюць і ў Менску, гадоў праз дзесяці, рагтам высьветліцца, што жывіцца ў беларускай сталіцы на-будавана так шмат, што столікі яго прапросту непатрэбна. Прый-росьце запатрабаванія ў насобае і камфортонае жытло цяперашнія панэльныя дужнігі напаўні-тарнацкага кшталту могуць ака-зацца незапатрабаванымі.

**У 50 гарадах
Беларусі
перагружаныя
ачышчальныя
збудаваны
каналізацыі, у 20 —
вычарпаныя нават
рэзэрвы іх
магутнасцяў.**

Вялізная колькасць новабудоўляю —
вось што найбольш адрознівае сёньняшні
Менск ад Кіева ці Вільні

Супраць пльні

Сяргей Харэўскі

Паводле падання, Менскі Абраз Божае Маці быў напісаная самім эвангелістам Лукою. Ён прыглыў у Менск супраць пльні ўрэк ад Константынополя. Даўгішы да суток Свіслачы й Нямігі, спыніўся. Тутака яго ўзнайшлі ў зымясыцілі ў замкавай царкве. Прыйгожая ле-генда, і вельмі менская, па-мойму. Сапраўды, куды ж магло нешта прыплыць супраць пльні?

Усё сваё існаванье Менск нібы ішоў супраць лёгкі, насуперак гісторычнаму наканаванню. Першая згадка пра яго — на час пабудовы альбо надання якіх прывілеяў, а год руйна-вання, зынішчэння дазвання кі-еўскім войскам. Пасля Менск мяняўся несупынна, разбураючыся ў увас-красаочы.

Пры канцы XVIII — на пачатку XIX ст. ён быў амаль цалкам каталіцкім горадам, дзе праваслаўных было менш, як мусульманаў. Пасля ён стаў юдэйскім, пасля зноў праваслаўным, і яшчэ раз, і яшчэ. Несупынна мяняючы сваё ўборы, мовы й нават антрапалагічны тып сваіх жыхароў, Менск увесі час выглядаў то ненату-ральна вялікім, то недарэчна малым...

Чым ёсьць Менск для астатаўнай Беларусі? Стварыўшы ілюзію несупынна-га разьвіцця сталіцы, цяперашнія улады закінулі рашту краіны. Вось факты: у 50 беларускіх гарадах пера-гружаныя очышчальныя збудаваныні каналізацыі, а у 20 — вычарпаныя на-ват рэзэрвы іх магутнасці. Перагрузкі прыводзяцца да аварыйных выкідаў съцёкаў у рэчкі і азёры. Гэта здаралася за апошнія гады ў Горадні, Навапо-лацку, Полацку, Камянец, Капылі, Ашмяне, Слоніме. Не вырашаеца праблема пераапрацоўкі і ўтылізацыі ападаку на ачышчальны збудаваныні, асабліва на прадпрыемствах

арганізаваць беларускамоўны лет-нік для дзяцей. Можна...

Як яго любіць дзеци! Такіх, як ён, сапраўды НЯ ЗЛОМШ. Асабліва тут. «На месцах». Куды, дзякую Богу, пакуль яшчэ не дайшли на ўсю поўніцтва сталічных хваробы апошнія дзесяцігоддзідзя — усеагульні ўздел у палітычных ін-трыкках і сапраўды бязраданская п'янка.

Тут, куды не зайджадаюць рапескія папсовыя гастралёры, дзе найбольшай папулярнасцю кары-стасца свая, тутэйшая газэцка, дзе фасады дамоў не заклееныні расейскамоўнім налепкамі «зма-гароў»-дачасынкаў. Тут сапраўды адсюль, вось з такіх гарадкоў, у нас і пачынаеца свабода.

Сустрэча адбывалася ў ба-ранскім Палацы культуры. Публіка зблізшага малада. Пытанні з залі — не пра мінүшчынну, а пра нашу супольную будучынню. «Як пачаць гаварыць па-беларуску?», «Як выхаваць сваіх дзяцей беларусамі?» — найбольш у гэткім кшталце.

Праўда, і эмрочная мінүшчына абавязкова нагадае пра сябе. Гэтым разам у асobe худзенякага дзядка, служкі Палацу. Яго больш за ўсё цікавіла, «сколькі нам заплаціць Пазыння амэрыканскіх грошай». Няшчаснага дзядзка проста круціла начытская сіла. Ён то выбігаў з залі, то забігаў ізноў. Адзінае жаданье чыталася на ягоным злобным тварыку — настукаць.

сярэдняга і малога памеру. На гэтыя мэты ніяма сродкі. Не да гэтага. Траба ж дабудоўваць палацы, вакзал, мікраўеоны, метро...

Праверкі бактэрыялягічнае якасці пітное вады ў Менскай вобласці паказалі, што ў Барысаве, Валожыне, Клецку, Любані, Капылі, Нясвіжы, Слуцку яна не адпавядае нормам. Тая самая суітніцтва ў іншых абласцях: у палове местаў ваду, па шырыні, нельга піць. Ніяма назіральных сівідравінаў для кантролю за якасцю падземных вады. Съметнікі ў месцы ўтылізацыі бытавых адходаў у большасці гарадоў знаходзяцца ў жалівым стаНЕ, часам яны разьмешчаны ў водахонуных зонах рэчак. Часта дзясяткі тонаў прымесовых адходаў.

Сродкі, за якія мусіць ажыцця-ляцца штодзённы кантроль якасці вады, а таксама рамонт ачышчальных збудаваньняў, адцягнутыя на пака-зушнае будаўніцтва. Не выключана, што ўжо за год ці пару гадоў дзяржава прапросту ня дасыць рады тысячам вялікіх і дробных аварый на камуналай інфраструктуры. То тут, то там будзе прарываць, выбухаць, праточа-вацца. А якасці вады ў кожным вадаправодзе, кожным калодзеях не адсошы.

Мне малоюца фантасмагарычнае карыні: усю Беларусь заляваюць нечыстыты з бясконцых менскіх мікра-

районаў. Каб пазыбегнуць такоі катастроfy, трэба мысльці пэрыядамі 20 ці нават 50 гадоў, а не піцігодкамі ад выбараў да выбараў. Да такіх нярадасных высноваў прыводзіць першае летніе падарожжа новага тысячагодзьдзя.

Ужо сёньня, ідучы берагам Свіслочы, я адучуваю няёмкасць ад думкі, што вось па гэтых водах мог плысцьці съвяты абрэз Маці Божая, які напісаў сам эвангеліст Лука.

Але куды? Правадыр далёка, а тутэйшыя міліцыянты, бадай, пашлюць куды падалей.

З Уладзімерам здарылася анекдатычная гісторыя. Сталага веку чалавек падышоў да пісцемніка па аўтограф з набытай кніжкай «Адкуль наш род» — для ўнукай купіў, — і сам прадыстотаваў пісцемніку тэкст пасланнія: «Каб вы, засранцы, ведалі і ніколі не забываліся, адсюль ваш род. Уладзімер Арлоў». Задаволены творчым знаходкай мужык панёс кніжку сваім «засранцам». Да Арлоў тым часам падышла інтэлігентная кабета. З той самай кніжкай, набытай для дзяцей. Спытаўшы ў жанчыны імёны нашчадкаў, Уладзімер пачаў падпісваць том, аўтаматично выводзячы «засранцы». Прыйшлося пісцемніку выбачацца ды падпісваць іншы асбік.

Барань мы пакідалі больш задоленыя, чымся стомленыя. Ды за пару кілямэтраў трапілі ў не-вялічкі затор. Дабіты «Жыгуль» рабіў на дарозе зыгзагі ад кювету да кювету. Ахвотных агніціць п'яного вар'ята не знаходзілася. «Мэрсэдэс» з «Фальксвагенам» асьцярожненка ў радочак ехалі за тымі «Жыгулямі», што дайно ня слухаліся кіроўцы. Нарэшце не-бясыпчы аб'ект забуксаваў у кювете. Наш сплантынны картэж як мага хутчэй пaeхau даляй ад бяды. Ці даехалі тэя «Жыгуль» куды-не-будзь у той вечар, ня ведаю, але ў адным пэўны: нядоўга ім нам замінаць.

ПЭСЫМІЗМ і АПТЫМІЗМ самаўсьведамлення

ЭСЭ

Сумна жыць на беларускім съве-
це. Усё ня так, як сълед.

Навокал усё менш белага. Пад-
час съвятай сядрот каляровых
съцяжкоу, разьвешаных па вулі-
цах, чамусцы вельмі мала белых.
Увосень "НН" пісала, як у Бела-
рускім учнівэрсытэце культуры за-
гадалі заманіце на чырвонай
шыльдзе дэкаратыўную бела-
чырвона-белую стужку на бела-
зялёна-белую. Зараз там ужо зя-
лённа-чырвона-зялённая стужка.
Дурнота, затое "паліцічскі спа-
кійна".

БУРТЫШ

Навокал усё больш "русскоаго".
"Зубры" апазыціянэрцы выключ-
на па-расейску. А шыльды чаго
вартыя — "Кафе "Стары млын",
тарговы цэнтр "Олимп", або афи-
шы — "Всебелорускі музыкаль-
ны фестываль Belarusification".
Вось дык "беларусіфікацыя" ... У
краме "Птенчик", непадалёк майго
дому, я даўно нічога не купляю. Но
немагчыма быць усярэздніе — раве
"БіЭй" усякую лухту.

Нават афішы й праграмкі менс-
кага тэатральнага супер-гіту "Ка-
мэді" апошнім часам выходзяць
па-расейску. Што, Малы тэатар гэ-
так гледачоў прываблівае? Або калі
у антракце юбілейнага спектаклю
па фае ходзяць "жыды", наліваюць
гарэлку, раздаюць салады... размау-
ляюць па-расейску! — гэта, бяссп-
речна, псуе цудоўную задуму. Бо
выбіваеща з агульнага настрою —
на сцэне ж усё па-беларуску.

Усё менш беларускага. Шукае-
дзеўчына ў менскай абласной
бібліятэцы імя Пушкіна матэрыялы
па архітэктуры Беларусі — у ка-
талёзе толькі — "руская архітек-
тура" ды "архітэктура зарубеж-
ных стран". Дзеўчына пытаецца ў-
бібліятэкаркі, дзе ж беларуская ар-
хітэктура, і чуе: "Ну как где?" Ат-
крывае архітэктуру зарубежных
стран... I справа на ўтым, што там,
як і ў Нацыянальнай бібліятэцы,
ёсць асобны беларускі аддзел.
Справа якраз у тым, што ў Бела-

руси беларускае дзеўцьці з бакавога
ўваходу, а ў галоўнай залі — хіба
што як замежнае. А ва ўніверсітэ-
це культуры многія студэнты мо-
гутць вольна разважаць пра Талсто-
га-Пушкіна, а Багдановіча-Быкава-
Міцкевіча згадаўшы па пятую чаргу
ды толькі па імёнах. І сканчаюць з
нормальнымі адзнакамі. Ну, хоць
трокі культурныя, але наўшта
універсітэт беларускім завеца?

Усё больш гнояснага. Новыя ша-
лённыя дэкрэты, фракцыі "Един-
ство", вар'яцкія тэлерадыёперада-
чакі. Або "народны сход". Дарма-
цешыліся, што перад "маўзалеем"
гербы беларускіх местаў развесілі —
прыглядзеліся б... Што замест
гербу Гомеля герб Беліцы — яшчэ
палова бяды. А як Магілёў з Віцебскам
перакруцілі! Маразм вакол. Хоць бы пэўнасць якая зьяві-
лася з адзінымі кандыдатамі. І што
з гэтым усім рабіць?

...Ніхто не згадаўся, што такое
"буртыш"? Я сустрэў гэтае слова ў
мэню менскага бару "Санча Панса"
— у раздзеле "Піва". Гэта яны гэ-
так "Бурштын Беларусі" перакруцілі!
А побач — новая вар'яцтва
на старую тэму: "Сторожитное" ...
Дарэчы, піва ўсё адно існавала
толькі ў мэню, не ў рэчанснасці,
але пра гэта ўжо надакучыла.

Я ГЭТА Я

Аднак чаго мы ўсё скардзімся на
жыццё? Усё ж навокал — нашае, і
робіцца ўсё больш нашым.

Музыка — нашая! Другі тыдзень
у гіт-парадзе "Радыё Рокс" на пер-
шых чатырох месцах — беларускія
песьні з "Я нарадзіўся тут" і новых
"Вольных танцаў". Прычым "Я
нарадзіўся тут" і "Развітанье з
Радзімай" трываюцца на самым
версе ўж пяці месяцаў, і паліянз
Агінскага — увес час першы! Людзі
жадаюць слухаць і падтрымліваць
свяе. Тым больш, што яно таго вар-
тае.

Мова — нашая! Гутарым у трам-
ваі — побач бабуљка азіраеца,
азіраеца, нарэшце не вытрымлі-
вае: "Гэта так добра — чуць нашу
родную мову!"

31 траўня ў быльм Альтэрна-

тыўным, цяпер Малым тэатры на
"Камэды" перапоўненая зала ў ча-
тырохсоты раз выбухнула авацыямі
пасля словаў "на май тэрыторыі
патрабую размаўляць на май
мове!". Людзі могуть недасканала
ведаць мову, малы карысташа ёй —
але прымаюць і паважаюць свяе.

Міліцыя — і тая нашая. Разыгно-
апазыцыйных акцыяў съведчыць:
ёсць "адмараражаныя" спэцбрэгады,
а ёсць з большага "нармальная"
міліцыя. Калі разоў даводзіліся
чучль ад "мінтоу": "Прабачце, гэта
загады такія дурныя..."! У майго
знаёмага ў інтэрнаце ўсю ноч сяд-
зелі сібры-міліцыяны — гэтак
выконвалі загад лавіць тых, хто
съягі разьвешвае. А паглядзіце бела-
рускі КВЗ — менавіта каманды
міліцыйскіх курсантаў самыя съме-
лія і дасціпныя. Гэта наша
міліцыя.

**Паміжненікі людзей — "нашыя",
аптывістычныя.** Журналісты ды
палітыкі прызыўчаліся думаць,
што "простаму народу" трэба адно
павялічыць заробкі ѹзменішы
цэны — а тым часам людзі, сядрот
асноўных праблемаў, называюць
недахоп інфармацыі. І пераважная
большасць беларусаў не збіраеца-
ца галасаваць за тое, што ёсць ця-
пер. Хай невядома за каго — але
вядома НЕ за каго. А што зашмат
маразму — дык ён съведчыць пра
перадсыяротную агонію.

"Я — гэта я". Гэткае нязвыклэе
графіц зьявілася нядаўна ў Менс-
ку. Працэс усьвядамлення сябе як
асобнага, і ўжо таму — каштоўнага
чалавека, пайшоў бурнымі тэмпамі.
Самаўсьвядамленне нацыі расце-
таксама. Значыць, хутка будзе і
мова, і дзяржаўная незалежнасць,
і новыя падставы для аптымізму!

Дзяніс Носаў

Развітанье з Радзімай

Працяг са старонкі 1.

Кажуць, у ягонай кватэры ў
Празе величэны стос чарнавікоў
"Палянэзу" займае цэлую шуфлу-
ду ў пісъмовым стале, але да
"скрыпki" рыфмы не адшукаў.

Толькі калі прад'юсэр альбому
"Я нарадзіўся тут" Алекс Суша
летася звярнуўся да Вокуша з
просбай перадаць тэкст вершу,
напісанага пад музыку паліянзу,
верш стварыўся. Нарадзіўся тэкст.
А разам з тэкстам — песьня, якая
сыцікае сэрца салдокі болем
ханьяня і пякучай пышчоты.

Паліянэз — не найлепшая песь-
ня альбому "Я нарадзіўся тут". Яе
часта круцілі на радыё, а лепшыя
за яе — не праходзілі цэнзуры з
прычыны сваёй "нацыянальна-па-
літычнай недабранадзеянасці".
Фэнамэнальны слухацкі поспех
"Развітанье з Радзімай" пад-
важвае стэрэатыпы аб тым, "якое
мовы хоча народ". Беларускім
Радыё Рокс амаль на слухаюць.
Гэта тыя, што гаворыць па-
расейску, журнацы аб сваёй Радзі-
мі і галасаюць за песьню Кругло-
вой... Мільёны зрусаўкаваных бела-
русаў съёны перажываюць
трагедыю разьвітанья з самым
дарагім для сэрца. Геній прад'юсэра
Сушки, паэта Вокуша і сцяпавачкі
Кругловай — у тым, што яны ад-
чулу гэты нэрв часу.

Сэрца трымці пры апошніх
гуках Палянэзу, і марышца як най-
хутчэй адчуркаваў камяк у
горле ад пераможнай энэргіі, якою
прасткнуты іншы твор з альбому
"Я нарадзіўся тут" — марш на сло-
вы Арсеньевай "Беларусь, Бела-
русь залатая, За цябе, за цябе мы
ідзём".

Юлія Андрэева

БЕЛАРУСЬ ПРАЗ 100 ГАДОЙ

Тэхнакратычная (антны) ўтопія

На пачатку XXII ст. дзевяць
дзясятых жыхароў Беларусі
будуць жыць у гарадах. Сталі-
цай застанецца Менск, які
будзе аздоблены хмарасцамі й
разрасцяцца да памераў сёнь-
няшняга Менскага раёну. Вёскі па-
буйнекоў, набудуць выгляд сучас-
ных райцэнтраў. Паўсюдна лягуть
добрая дарогі.

На сёньняшні погляд, беларусы
праз 100 гадоў будуць заможнымі
людзімі. Харчаваныне зробіцца
больш танным і разнастайным.
Вырашыцца і праблема жытла —
дзякуючы тэхнолагіям таннага буда-
ўніцтва. Хоць пра нейкую сацы-
яльную роўнасць гаворка не ідзе.
Палярызацыя грамадзтва застанец-
ца яшчэ выразнейшая, чым сёнь-
ня, аднак не па палітычных або
матэрыяльных крэтыэр. Перава-
гу будуть мец здольныя, творчыя
людзі. Багацьце набудзе інтелекту-
альны эквівалент. Дык наяўныя
грошы амаль цалкам зъменяцца на
віртуалныя — якія-небудзь
"умоўныя адзінкі".

Беларусь застанецца ў сёнь-
няшніх межах, але незалежнасці
не захавае. Эканамічна яна зъяжка
свой лёс з Кітаем, які пашырыць
штапы на Захад. Паўстанцуць
шматлікі кітайска-беларускія
фірмы, у беларускіх гарадах зъя-
вяцца кітайскія кварталы.

У Беларусі ўсталюецца тэхна-
кратычная ўлада, досьці аўтары-
тарная — прынамсі, без усенарод-
ных рэфэрэндумаў. Аднак уз-
дзейнічае на масы яна будзе хут-
чэй праз хітрыкі, чым праз пры-
мус. Съяротнае пакараныне застанец-
ца для забойцаў. А апанан-
там дысыдэнтам-інтэлігентам
улады, мабыць, прапанујуць узяць
зямельныя надзелы і будаваць там
уласныя ўтопіі.

Мовай для агульнага карыстань-
ня будзе беларуская. Яе слоўны
запас істотна павялічыцца за кошт

Lupus Est

Новы праект "Нашае Нівы"

2101 год. Якой будзе Беларусь праз
100 гадоў? Якой будзе дзяржава і які
дзяржавы лад? Якім будуць гарады?
Які горад будзе сталіцай Беларусі? Якім
межы краіны? Што беларусы будуць
есці? Якім будуць беларускія грошы?
Якім транспорт? Якімі сродкі масавай
інфармацыі? Якая літаратура будзе чытацца?
Ці застанецца тэатры? Якія імёны
будуць самымі папулярнымі? Якімі ста-
нуць лясы і рэкі? Ці можна будзе купаць
за ўзбруджаных сёньня аэрах? Якія
зъяўры зънікнуть, якія новыя расыліны
з'явіцца? Што будзе з чарнобыльскай
зонай? У якіх цэрквях будуць малица
людзі? Што яны ведаць з 2001 года?

Пачынаючы з 25 сакавіка штотыдня — меры і фантазіі пра
будучыню Вечнай Беларусі, эзэ, прагнозы і футуралягічныя
артыкулы ў новай рубрыцы "НН" — "Беларусь праз 100 га-
доў". З гэтага выйдзе цэлая кніга! Чакаем Вашых допісаў.
Будзем загадваць.

Наша Ніва 90 гадоў таму

В.Хралова, Віленск. губ. Дзіснен-
скі пав. У нашай вёсцы сабраліся
дзяўчыці і пачалі думаць, што ім
рабіць у сёвіцы, каб праводзіць
час пры добрых разрыўках і, па-
радзіўшыся разам, пастанавілі
выпісаць сабе газету "Наша Ніва",
дастапілі кніжак беларускіх і пачалі
читаць з вялікай ахвотай.

Б.С.
26 траўня 1911г., №20

М.Ячава. Менск. губ. Слуцк. пав.
Хоць гэта вёска ляжыцца саўсім
недалёка ад Слуцку, але колькі
тут цемнаты, съведчыць такія вы-
падак. Нядыўна ашалела тут каро-

ва. І вось, замест таго каб зразу
пакаць за радай да вэтэрынара,
прывязылі сяляне зынекуль далёка
нейкага ведзьмака. І вось пачаў ён
лячыць карову. Адлячыць то ён не
адлячыць, але сказаў, што можа
зрабіць так, каб больш ніводная
карова не ашалела. І пайшлі да яго
бабы з усёй вёскі, за адзін толькі
дзень гэты вядзьмак зарабіў ад
дурных людзей 15—20 рублёў і
пакаць. Каровы больш не шалелі,
але яны і каб хадз

“Наша Ніва” па-за дэкадай i перад дэкадай

Алесь Чобат

Сталася так, што быў я сярод першых аўтараў “другой “НН”. Была гэта трэцяя газэта па “Навінах” і “Свабодзе”. І мела быць лякаматывам “этага адраджэння” – як “тая “НН”, братоў Луцкевіча, была лякаматывам “таго”. Але час памяняўся, быў ужо другі Край, другі народ, быў “калхоз”, уладку апанавала “памяномская і падняпроўская інтэлігэнцыя”. Аднак “НН” пражыла гэту дэкаду, і мне б хадзелася, каб яна праявіла яшчэ дэкаду, таму буду пісаць пра тое, што будзе.

Цяперашній “НН” бракуе розных аўтараў, якія знаюць ў нашай гісторыі і культуры. Свабода слова –

вельмі складаная штука. Па-першае, мaeш дапільнаваць, каб у газэце выказаўся любы чалавек, а па-другое, трэба сачыць, каб калегі-“аднадумцы” не ліп адно на аднаго памыў ў тым самым нумары, дэй шчэ рукамі сваіх адданых чытачу. Гэта было дзесяць гадоў таму, для таго існавалі пад камсомольскім дэзволам “Талака”, “Пахоня” *etc.*

На мой розум, газэта мае трывацца аднаго напрамку, але не навязваць чытачу адзінай слушнай дарогі. Камунізм паваліўся фізычна (пажары, патопы, аварыі), бо на Камнатцы і ў Туркмэніі былі “адзінны нормы і праўлы”.

У сусветнай журналістыцы існуе розныніца паміж рэпарцёрам і журналистам. Першы бегае па Парыжы і

зьбірае голыя факты, другі ў рэдакцыі альбо дома на падставе аналізу фактуры, называнай дзясяткам калегаў, робіць адзін артыкул, дзе дае сваё бачанье той фактуры. Пры гэтым ён можа не згадаць аніводнага факту: яго цікавіць тэндэнцыя грамадства, ягоная дынаміка, а ня тое, што Шарль забіў сякерай жонку суседа.

“НН” паспрабавала зрабіць тое самае, толькі з улікам нашай вісковай спэцыфікі, “свойскіх хлопцаў”. Вядома, нічога кепскага ў тым няма, што навукоўцы панеслы ў “НН” мольбу не даецца за непатрэбай у нашых інштытутах. Але як гэта суха, казённа і сонна! І, дарагі мае, адкуль у вас большавіцкая катэгарычнасць?! Кінцыцы вы той камсамол, бо ўжо стараві і сівія, як Сашка Чобат...

“Другая “НН” зрабіла фатальную памылку, захацеўши быць копіяй “першай”: Уласаў з Луцкевічам ня мел выбару – гадоў дзьвесцесь перад імі амаль што не было літаратуры. А

да 91-га не адны “адраджэнцы”, БНР-аўцы ды СБМ-аўцы были...

Мне здаецца, што ўсе мы не пад Лукашэнкам, але пад Пашыркоўм гіпнозам: БССР – адно зло, большавікі ўсё спляжылі, нація гіне, Ленін памер ад праніца... Мы разам з вадой дзіця выліваем. Бы адраджэнне ня зробіш паводле Ўэлза, праз “машыну часу”; наперадзе – рэформы. Але рэформаўцаў мы мусім БССР. А мы зьбіраемся лячыць хворага і, як у савецкай паліклініцы, па кабінатах яго ганянем, паперкі пішам адзін другому, замест каб рэнтген зрабіць. Наша “вострая палеміка” – гэта сварка за тое, што будзе гной з хаты выносіць, а што побач стаяць і махаць рукамі. Добра было бы, каб хоць “НН” кінула ту “палеміку”, “не цуралася” БССР.

“Прызнаўшы” БССР дэ-юрэ, някепска было б прызнаць яе ж дэ-факта. Напрыклад, мне бракую ў “НН” інтэрвю і дыскусіі з “афіцыёзам”. Бо Іван Шамякін ведае пра Беларусь больш

з Сашку Чобата. Трэба мець час пайсьці і пагаварыць, папрасіць і пачарпець. Трэба выбіць з галавы пазынкаўскі міт, што БССР – гэта нуль, а вось мы – пуп Беларусі, трэба пыхі “адраджэнскай” пазынкі.

Пераклады – гэта добра, але “НН” друкуе на аўтараў, а іх пераклады каў. Што ў каго пад рукой, тое нясуць: ад кунг-фу да гомасэксуалізму, ад мэдыйці да геніталіяў. Дарэчы, цяпер у Польшчы, Нямеччыне, Швэціі і далей пра Беларусь *пачалі пісаць*, і менавіта пра Беларусь, а ня толькі пра аршты з мардабоямі. Погляд збоку надзвычай карысны. Было бы больш такіх, староніх, аналізаў у “НН” – было бы менш “вострай палемікі вакол Чобата”, “прадукта таталітаранага рэжыму”...

Дытырамбаў да дэкады “НН” і безь мяне насыплююць. Не пра тое пішу, што яна “кепская”, – пра тое, як бы яна была яшчэ лепшай. А ў астатнім мне вельмі прыемна бывае адбараць тэлефон і пачуць з “НН” мілы дзяявочыя голас. Бяз пыхі, злосці і местачковасці. Беларусь выратуюць жанчыны – гэта старая формула. І калі з “НН” табе тэлефане прыемны, інтэлігентны голас, ёсьць шанец, што “НН” будзе жыць. Чаго ёй шчыра жадаю.

На тле гэтай рэтраспэкцыі згадайце, абы чым пішуць нашы газэты і пра што распявядзе нашае радыё?

Дарэмна думаць, што сітуацыя пераменіцца, калі пры ўладзе будзе не Лукашэнка.

Ня мы, а “беларускі народ” яго абраў, і ня мы, а той самы “народ” яго скіне (рана ці позна) і зноў аўбэрэ ня нашага, а свайго презыдэнта, і мы зноў будзем пісаць пра Беларусь як пра варожую краіну.

Ці магло, ці можа быць інакш? Байдай – не. Найперш таму, што іншымі не моглі быць мы самі. Падмурак, на які мы абліпалісі ў сваім пауставанні над вярэдзівам часу, мацаваўся трывамі камяніямі: антыкамунізмам, антыкаланіялізмам і нацыяналізмам. Бяз гэтых двух “ант” тады быў немагчымы трэці складнік. Калі фармаваліся ідэі Адраджэння (Ідеальная Беларусь), хіба можна было ўвіць сабе такую канцепцыю беларускай Дзяржавы, якая б адначасна спалучала ў сабе плён савецкай, супольнай беларускай-расейскай і нацыянальна-гістарычнай спадчыны. Хіба што як зъдзек тады могла быць успішніяя працягова задзіночыць у межах аднаго дыскурсу ВКЛ і БССР, Слуцкае паустанье і савецкую партызанку, Астроўскую і Жукава, Рэч Паспаліту і СССР, Скарну і трактар “Беларусь”, Грунвалд і вясну 45-га, Дамейку і Чэрскага... Жорсткую разьмежаванье з аднаго боку па лініі “антыхамунізму”, з другога – па лініі “антыхамуніялізму” было наканаване нам тым часам, у якім мы падымаліся з каленяў. Памяць пра тое, чым мы падымаліся, будзе трывалыцца нас да скону (прынамсі, метафізычнага), нават калі гэты скон прысьпешыцца ўчэпістасцю нашай памяці...

нават вызваліца ня здолеў.

Я не ідзоляг і не палітык. Я шараговы валанцёр Нацыянальнай Мроі. Пачынаючы з “Дзядоў” 1988 г. браў удзел амаль ва ўсіх шэсцьці і мітынгах, якія ладзілі нашыя палітыкі, а з 1991 г. раз на тыдзень авбязважкова чытаў “Нашу Ніву”, якая ідэялагічна забяспечвала і падтрымлівала нашыя палітыкі.

Як шараговы валанцёр, я, мусіць, не павінен сунуць не ў сваю справу, гэта значыць аналізаваць і тым больш публічна ацніваць тэорыю і практику тых, з кім дабрахоць рушыў ужо больш як дзесяць гадоў таму. Але мабыць я зашмат стаптала чаравікай на ўсіх гэтих шэсцьціх і запішне ўважліва дзесяць год запар чытала “Нашу Ніву”, каб цяпер, калі ўжо побач той дзень, калі на чарговую публічную акцыю зъбярэмся толькі мы ўтро – ідзоляг, палітык ды я, – ня выказаць усіх таго, пра што думалася ўжо доныць даўно.

Бо калі думаць на сэрцам, а тым, чым належыць, ніяцкія зразумецы, што мы самі (ідзоляг, палітык і валанцёр, які сваёй наяўнасцю забяспечваў імпэц ідэолягі і палітыка) адносілі сябе ад “беларускага народу”, паклікаўшы яго ў краіну, дзе ніхто не жыве, акрамя гістарычных і літаратурных зданьняў ды прывідаў.

Натуральна, “беларускі народ” не адгукнуўся на наш поклік у нікуды. А мы яго за гэта занелюбілі і нават трохі ўзыненавідзі. Якімі толькі словамі ні бэсцілі мы эгата балотнага народу, што не хaeцца караскацца за намі на гольня выспы! “Народ”нейкі час абыякаў трывай нашу лаянку, а потым узяў ды адсунуўся ад нас падалей. Апошнім мы былі ўжо моцна абраханы.

Увогуле, нашыя стасункі з “беларускім народам” трагічныя да съемнага. З дні ў дзень ва ўсіх падудладных нам СМІ як толькі мы яго ні ганілі і ні злівалі, але пры гэтым дзень пры дні чакалі, што назаутра ён нас ужо авбязважкова палібіць, пачне чытаць нашыя газэты і кнігі ды далучыцца да нашых мітынгаў і шэсцяці.

Хаця калі на нашыя стасункі з “беларускім народам” зірнуць без паблажлівай самаіроніі, можна ўбачыць адкрыту канфронтацию і варожасць. Калі “беларускі народ” абраў Лукашэнку, ён адразу пачаў вызначавацца намі за ворага, а краіна Беларусь – за варожую краіну.

Некалі за камуністамі ці на ў кожнай газэце была рубрика кшталту “Трушчобы Амэрыкі”, дзе пра ўсе ідэялагічна варожыя краіны пісалі выключна ў ракурсе “нетраў”, “паразаў”, “пaryшненя” правую чалавека, “падвышки цэнаву”, “пратэставых высступаў” і да т.п.

Пакуль той другі нумар ня выйшоў, я згадваю паплечнікаў па вялікім адраджэнскім рушэннам, якія цяпер не дзялі самнамулу блукаюць усцяж “ідэальнага нікуды” і задуменна пытаюць сябе: навошта мы ў гэтай краіне і што ўвогуле мы тут robim? – Пішам вершыкі і мацуем шэсцьці. Здаецца – усе. Усе астматы робім на мінія

да дзясятай гадавіны «НН»

Краіна Беларусь жыве бяз нас. Бяз нас будуюцца дамы, дарогі і масты, бяз нас рухаюцца машыны, цягнікі і самалёты, бяз нас працуць фабрыкі, заводы, банкі, амбасады і міністэрствы, бяз нас садзіцца бульба, ідуць навуковыя росшукі і бізнесовыя апераціі. Бяз нас спартысты ладзяць свае спарборніцтвы, турфірмы – вандроўкі, а філармоніі – канцэрты. Бяз нас гуляюць вяселі, спраўляюць хайтуры, гадуюць і вчуться дзесяці. Бяз нас фармуюць замежную палітыку, ствараюць тэлеграфрамы, трывамаюць эканоміку і абраюць прэзыдэнта...

Краіна Беларусь жыве бяз нас. Калі б ня колькі палітычных перадачаў на дзяржаўным радыё і тэлебачанні, дык сёняння мала ёт ведаў (за выняткамі нас саміх), што ў Беларусі, акрамя праства беларусаў, ёсьць яшчэ нейкія “сапраўдныя”, “свядомыя”, “затыя”, “адданыя” і да т.п.) беларусы, гэта значыць – мы. Тыя некалькі “нашых” радыёстанцый за межамі краіны і тых некалькі “нашых” часопісаў ды газэтаў у ёйных межах працуць на нас і дзеля нас, а не на Беларусь і дзеля Беларусі. Тое саме можна сказаць пра ўсе нашыя публічныя акцыі (мітынг, шэсцьці, пікеты, перформансы, графікі...), якімі мы ўжо з дзесяць гадоў бавім выключна на сябе.

Ува ўсім сказанным вышэй ніякай навіны. Мы лепей ад пацерадаў, што адасобіў нас ад беларускага народу: польскі мэсіянізм (паянізация), расейскі імпэрыялизм (калянізация і русіфікацыя), камунізм (саветызация), КДБ (ФСБ), Лукашэнка (Крэмль), але найперш – сам нацыянальна несвядомы (спалнянаваны, скалянізаваны, зрусіфікаваны, засаветызаваны, манкутываваны, халопскі, быдлянскі, задраны і задрыпаны) беларускі народ.

Натуральна, што з *такім народам* мы (як толькі “мы” з'явіліся ў сэрэдзіне 80-х) не жадалі мець нічога супольнага. Паколькі зусім без народу абыходзіцца не выпадала, нам нічога іншага не заставалася, акрамя як улегчыць ў адраджэнне скампіляванай з размайтых параштакў былога вясковай Беларусі, дзе, згодна з нашымі меркаваннямі, мы мелі шанец на добрая беларускі народ, якому ў асалоду было б і слухаць і малица...

На першы погляд – не ідэя, а цуд, але менавіта з гэтага цуду і распачаўся наш шлях урочыкі ад тутэйшага народу ѹіздаўнае нікуды, які адраджэнне адмовіла рэальнай Беларусі ў хоць якой вартасці. За патрабаваннем вяртанаў, гістарычных спадчын, мовы і культурнага досведу мінулага хавалася жорсткая ідэялагічная канструкцыя, якую ня ўпісіўся здаўні і каштоўнайсці тагачаснага беларускага грамадзтва, бо ўсе ягоныя перамогі, плёні і радасці мелі альбо камуністичнае, альбо каленіяльнае паходжанне. Згодна з выправаўанай у падпольных галавах канцэпцыяй, права “чалавекам звяцца” мелі адно героя супраціву камунізму і ахвяры камуністичнага тэорэту.

Дзіўна, але глыбока прэціснouю сутнасць ідэі Адраджэння не зажывылі ні ейныя адэpty, ні апанэнты – уся ўага камцэнтравалася на той яе

Наша Ніва [23] 4 чэрвень 2001

9

Каб каласіла ніва нашага роду

Леанід Галубовіч

Вас з днём нараджэння газеты
віншую!
Гарачы прывет вам ад сэрца ўсяго!
Народ ужо к шчасцю за вамі
прастуе.
Вядзіце ж і далей яго.
І што б ні нясло вам жыцьцё, гэтым
рухам
Жывіце, ідзіце будзіць вы народ
І шчыра працуйце ўсім целам і
духам,
Што ж будзе, пабачым проз год!

Максім Багдановіч

(Ліст у рэдакцыю "Нашай Ніве")

Проста ная верыцца, што нашай Незалежнасці і "Нашай Ніве" ажно дзесяць год. Афісынай фармальна.

Фактычна, пубічна сувэрэнітэту Беларусі ўсё ўшчэняма. Затое ў нас заўжды была свая ніва. Нашая праекнаветная ніва. Ёй столькі ж, колькі і самім беларусам...

Потам здабывалі продкі нашыя свой хлеб надзённы, аж пакуль не былі "ад родных ніў, ад роднай хаты // У панскі двор дзеля красы // Яны, бяздольныя, узяты // Ткаць залаты паясы"...

Мяне ў гэтых клясычных радках Максіма Багдановіча асабліва ўражваюць два слова: *краса і бяздольнасць...* Заўжды, калі чытаю гэты верш, міжволі паколвае зь левага боку съветная подумка: а ўсё ж *"дзеля красы"...*

Адтоль і пайшла ў съвет нашая ніва...

Адным словам, як ні круці, — юбілей. Свята духоўнага хараства і творчай волі. З гэтым і віншую сеньняшніх нашаніўскіх нашчадкаў.

А зараз — пасъяслоўе да ўласных развагаў.

Сам я, як чалавек бяз комплексаў, а таму, мяркую, у меру здаровы і разумны, апошня колькі гадоў чытаю толькі чатыры газеты: "Нашу Ніве", "Нашу Свабоду", "Пресбл" і "ЛіМ". Прычым, першую і трэцюю — штораз і бяз выняткаў.

Чаму "Нашу Ніве"?

Па-першое, яна блізкая мне па духу і родзе. Па-другое, яна ёсьць папярэднікам і сутворм, апанентам і прыхільнікам ідэяў вядомага беларускага часопісу "Крыніца", у якім я, не зважаючы на ўсе пералякі, маю гонар працаўца вось ужо сем год. Якраз той тэрмін, калі чалавек павінен вырашыць, ці варты ён абранага месца...

Інчай — вырашаць за яго. Час і людзі (падліснікі, чытачы, выбаршыкі)...

Суб'ектыўна мяркую, што "НН" і "Крыніца" — гэта два араты ў адным полі, хоць і з розных яго бакоў. Мы разам уходжваем сваю зямлю, адзіную на ўсіх нашу ніву — Беларусь.

Гадоў шэсць таму ідэоляг і рэдактар адноўленай газеты Сяргей Дубавец так вызначыў тэндэнцыі ў беларускай літаратуре, што тычыліся, пепрапрашаю, і майі на надта каб вы兵团най асобы: "Ад Галубовіча заўсёды чакаеш меншага. Так было зь вершамі, так цяпер з гэтymi зацемкамі. Наймацней гэта адчуваецца ў парапананы з новымі публікацыямі "клясыкаў мініятурызму", ад якіх чакаеш як-раз большага".

Не для ўсіх ўласнай працытаваў я гэтае "руководзтвам" месца, а найперш дзеля таго, каб чытачы пасправавалі пастаўці тут "Нашу Ніве" за места "Галубовіча".

І афіцыёс, і традыцыйная архікан-сэrvatvynaya dзяrykhauna прэса "заўсёды чакалі" ад новай дэмакратычнай беларускай газеты "Меншага"... Аднак, наступяк сваім "спадзяванням", у парапананы з "бюджэтнымі домапрэсаўскімі" выданнямі, "ад якіх чакаюць якраз большага", "Наша Ніва" адчувалася наймацней...

Гэта, бадай, адзінае апазыцыйнае выданыне са сваім прывабным і адметным тварам, што распазнаеца і не губляе сваёй прыцягальнасці нават паслы касмэтичных маніпуляцыяў.

Добра, што ў беларусаў ёсьць моладзевая газета з інтэлектуальным ухім. Прыменя ўсьведамляючы, што, не зважаючы на выбоіны беларускага шляху, нішто ўсходзяе ўнікала на яе старонках нацыянальной "мэнтальнай вакцынацыі", як, даречы, не згублялася і не растрэслася там і нашая гісторычнае старынна...

Адчуваеца, што рэдакцыя сочыць за сацыялягічнымі дасьледаваньнямі і новымі тэхналягічнымі распрацоўкамі. Выход газеты па панядзелках — съведчаныне ётага.

Апэраторы "згуляць" на апярэджаючыне ў сёньняшнім перагружаным інфармацыйным полі — адна з самых галоўных задач сучасных СМІ.

Ад сваёго "уваскращэння" "Наша Ніва" найперш дзякліравала прынцыпы дэмакратыі й адчайна адстоівалася беларускую незалежнасць. Гэта было на пачатку 90-х, сёньня ўжо, страшна казаць, мінулага ХХ ст.

Ад сярэдзіны ж 90-х беззаконнае

змаганье з "Нашай Нівой" распачала сама "сувэрэнная" беларуская ўлада.

Цяпер, як мне здаецца, газета знайшла аптымальны варыянт сваёго выжывання: яна начала "заваёваць" чытача цывілізаванымі методамі, завабіліваючы яго ў свой канцэкт, але не падлажваючыся пад чытакі ўзору, а, "ўкладаючы" яго ў сваё культуралягічнае "нашаніўскае ложа".

І не бяз поспеху. Найбольш съядомны, адукаваны і дасьведчаны беларускамоўны чытак — і, што найважней, малады і перспэктыўны! — як той пасыок у пасычным гадзінніку, стаў паступова "перасыпца" зь "ЛіМу" ў "НН"...

У такой сітуацыі крый Божа пра-спаць свой час ды ў пару не перавярнуць таго гадзінніка...

Трэба адзінацьця, што падзеі тыдня падаюцца ў газэце апэраторыні і бяз таннага папулізму, у большасці выпадкі таクтона ў і меры аналітычна. Стылістыка падачы інфармацыйнай блізкая да культуралягічных і літаратурных матэрыяляў, а таму не ствараеца дысгармонія ва ўспрыманні чытак газеты ў цэлым, як то было, скажам, з колішнім савецкай "Літаратурнай газетай" (дэлье ў адной)...

Што да літаратуры, добра, скажам шырыа, у "Нашай Ніве" яшчэ пустуе шырокі загон для "выпасу і выгулу" маладых і на надта беларускіх аматараў сціла.

Асабліва нішчымна было на ніве пазытыўнай. Што праўда, вершай хапала, а вось пазіў, за выняткам асобыніх і рэдкіх публікацыяў Мініка, Сыса, Розанава, Адамовіча, Сапач, Сільновай ды Хадановіча, можна сказаць, не зъяўлялася.

Нягуста, калі ўсе гэтыя вершаваныя каралі наніцаць на адну "юбілейную" нітку мэтафорычнага беларускага часу...

З прозай справы лепшыя, але не нашам. Праўда, апошняя праекты рэдакцый даюць спадзей на актыўнасць "празаічнага клопату". Хоць увогуле гэта жанравая шуфляда "НН" дастасцікова напоўненая і разнастайнай. Усіх аўтараў і не згадаеш, назаву хоць тых, хто адымай сваім мастацкімі фантазіямі каштоўны час майго адзінага жыцця: В.Мудроў, Ул.Арлоў, А.Глебус, Н.Бабіна, В.Адамчык ды Васіль Быкаў з "Жоутым пясочкам" наастатку...

Свяецица ў зъяўляльнасці памяці эс і публіцыстычнай тэксці С.Паўлоў-Задзінскага, які пасыплюе на падставе пасыплюе Францішка Эн., у якім той

скага, З.Бартосіка, А.Дашкевіча, І.Бабковіча, Л.Рублеўскай, Ю.Андрэевай ды А.Чобата...

На вялікі жаль, не ставала ў "НН" сур'ёнай і незаангажаванай літаратурнай крытыкі.

Затое адкліпіся мастацка-выяўленчыя праекты Сяргея Харэускага, а таксама суб'ектыўныя анкеты кшталту "100 лепшых беларускіх кніг" ды інш.

Застаеца чытэльнай і апошняй старажыннасці "Нашай Ніве", зробленая наўмысна ў анахічна-адволыным стылі з усімі ейнімі "сабакамі", "гражданамі"-пісацелямі і "зазываламі" кшталту "малады хлопец хоць пазнаёміца з актыўнымі вайскоўцамі"...

Тут, вядома, да "Навінка" недалёка (я маю на ўвазе газету), але гэта ў стылі... Старэйшым трэба папросту зъмірыца з гэтым альбо адшукваць згублене пачуцьцё гумару...

Прыканцы ж зазначу, што нават гэты міністэрства ўніверсітэтаў і скнарліў" пे-ралік літаратурнага плéну дзесяцігадоўніка "Нашай Ніве" насымрэч пераважае "набыткі" шмат якіх тоўстых, але, па часе і па духу, састарэлых выданьняў.

Галоўная ж хвароба любімай мною газеты (я і крытыку ўсе толькі з прычыны заклопачанасці ейнім лёсам) — гэта вузкае кола аўтарскага актыву і тэатраліўнага...

Тарашкевіца, на мой суб'ектыўны погляд, гэта адзінака нашага нацыянальнага кансрэваторызму, а не адметнасць беларускай мовы ад іншых славянскіх і найперш — расейскай мовы.

Шаноўныя лінгвісты-нацыяналісты, усе на съвеце мовы эвалюцыянуюць разам з інтэлектуальнымі разьвіціцьцем грамадзтва, у якім яны функцыянуюць. Не забываючы на савецкі перманэнтныя славы ўціск на беларускую мову, яна ўсё адно разъвівалася насыпра-усыму ў рэчышчы сучаснага ёй мысленія... І спрабаваць тым самым сілавым бальшавіцкім мэтадам узаконіць у сучаснікі Менску ці ў глухой вёсцы ту мову, якой гаманіу (вядома, без умяшання Якуба Коласа і АН БССР) "дзядзька ў Вільні" — гэта абсурд.

Не, мінулае не прападае, але і не прыжываеца ў новым часе ва ўсёй сваёй былой і значнасці, а толькі жывіць будучае, як патаемныя падземныя карані — паднебнуюрону...

Мяккі знак у сучасным беларускім правапісе — гэта відочная цёмная прымета нацыянальнага анахрэнізму.

Нават наўступныя расеіцы ў свой час адмовіліся ад бескарсынскіх яцяў, а ў Ямечыніе ў сёньня ўводзяцца новыя формы ў правапісе...

Мы ж упарты трымаемся за мінулася, нібыта на міністэрства ў правапісе...

Загадка чытэльнай і апошняй старажыннасці "Нашай Ніве", зробленая наўмысна ў анахічна-адволыным стылі з усімі ейнімі "сабакамі", "гражданамі"-пісацелямі і "зазываламі" кшталту "малады хлопец хоць пазнаёміца з актыўнымі вайскоўцамі"...

Съмешна ўсё гэта. Хто скажа, што Вячорка большы беларус, чым Галубовіч — той не беларус...

Пасыцеражамся распальваць антаганізм у нешматлікіх, але пакуль яшчэ здаровых сілах нашага грамадзтва ў дачыненіні да таго даляткага і шчымлівага пытання, як моўнае...

Ня трэба зъяўляцца цвёрдасцьцю наўшыца.

Цяпер у съвеце столькі ўсебаковай інфармаціі, што аж празьмерна для чалавечай галавы, ды нават і для найноўшага камптара "зручнай загрузчыцца шырокім досыдевам", маючы ў праграме хоць на адзін сымбалічны знак менш, разам з тым не зబядняючы на сваёй памяці — як гісторычны, так і інтелектуальны, — німагымасцьцю закладзенай праграмы, ні перспектывай яе разъвіціцца ў будучым...

Разумею, што для бальшыні прыхільнікаў "НН" гэта вельмі балочнае выданье. Аднак, спадзяюся, я самае важнае і не съміротнае. Добра было б, каб яно на старонках шаноўнай газеты стала палемічным...

Любіць можна многае. Галоўнае — не памыліца ў сваім выбары.

Тым больш, што й яны — тут як тут. Асабіста я, у катры ўжо раз, выбіраючы "Нашу Ніве", аддаю свой голас за БЕЛАРУС!

Урэшце, ДОМАШ лепш, чым у гасцях...

Пачаў эпіграфам з Максіма Багдановіча, а скончы цытатай зь верша Янкі Купалы, адрасаванага таксама "Нашай Ніве":

Ночка цёмная на съвеце

Вечна не начуе;

Зerne, кінутае ў ніву,

Усходзіць ды красуе.

.....

Шаноўны спадару рэдактар, герой апаведу жыве, дыхае, ходзіць па вуліцах Менску, любіць Беларусь і ня любіць людзей, якія зневажаюць Беларусь... Ён існуе, ён не прыдуманы, а ўзяты з жыцця, і съведчанне гэтаму — тысячы людзей, што прыходзяць на мітынгі апазыцыі. Ён — частка нашай рэчаіснасці. Ен нікому не пагражает, ён абараняе сваю жыццёвую тэртырію, свой лад жыцця. Казімір Гурскі — патрыёт зняважанай, пакрыўджанай краіны. Ён патрыёт прыгнечанай нацыі, якой не даюць паднімача з каленяў, увайсці ў Эўрапейскі дом. Калі ён існуе ў жыцці, чаму ён ня можа існаваць у літаратуры?

Сяньня пры панаванні электронных СМІ, Інтэрнэт — спроба ўлады аблежаваць атрыманыне інфармацыі ці наагул захапіць валадарства над грамадзкай сывядомасцю выглядае недарэчнай. Сывядомы чалавек — ужо патрыёт. А несвядомы?.. Каму ён патрабны?.. "Жарт" — гэта спроба зразумець, як і адкуль узынікаюць Косава, Чачні... Там, дзе ўлада адмахваеца ад інтарэса сывядомай часткі грамадзтва, не ідзе на кампраміс, заганяе патрыётаў у кут, тамака рана ці позна і узынікае напружанне, якое часцяком і пераастае ў буру... Найлепшая бура — цывілізацыйна, раз у пяць год, дэмакратычны і канстытуцыйны выбары...

26 сіння 2000 г.
Кастусь Травень

Задзеды існуе альтэрнатыва:
удзельнічачь ці быць ахвярай

Непаўторны пах лесу зымшаўся з водарам туману, які на съвітанку сышоў з поля і дзенідзе затрымаўся сярод лясных дрэваў. Драбноткія кропелькі начнога дажджу абсыпалі яліны, і пад першымі промінкамі сонца, якія прасвічвалі лес, цёмна-смаргадавыя дрэвы звязлі мірыядамі зынічак. Пругкі мох дываном слаяўся пад ногамі. Стаяла мяккая першыбтная цішыня.

Казімір Гурскі зрабіў колькі кроку — і спыніўся, узіраючы ў прыгажосць восеніскага лесу і слухаючы цішыню. У гэтай цішыне, не засмечанай гукавай штодзённасцю гарадоў, прысунутічала вечнасць. У кроплі часу сустрэліся мінулае і будучае, і той, хто добра ведаў мінулае, ужо разумеў рэчаіснасць і мог прадбачыць хаду будучых падзеяў.

Казік удыхаў настой хваёвага паветра, напружана слухаў, звязваючы ў ланцуг будучыя падзеи, і ўсякі раз атрымлівалася нядобра, пагрозіліва, трывожна.

Ноччу лесам прайшоў дзік, сямытам па-гаспадарску калупнуў лычом зямлю, вывернуў на срабрысты мох шэра-буры падзол. На мху і шэрай зямлі засталіся буйныя сляды капытоў. Казік заўажыў маленькі цёмны патрон на вывернутым жоўтым жывіры каля яміны.

Паўстагодзьдзя патрон праляжаў у лесе на ўзгорку ля былога акопу, не саржавеў, захаваў усю вонкавую гладкасць і праніўлівасць. Цяпер ён выпраменіваў жаданье захавацца, як съведка іншай гістарычнай эпохі, як напамін пра час, калі людзі вырашалі супяречнасці між сабой на момант розуму, а з дапамогай гэтых маленкіх цыліндрыкаў.

Казік патрымаў патрон у руцэ, пакруціў, паклаў у кішэнь.

Патрон як кропля мінулага сустрэўся ў кроплі часу зь ім, суб'ектыўнай кропкай сучаснасці. З трох дзесяцін сілаў быць са мім невядомым і незразумелым быў ён, Казімір Гурскі.

У цяжкай задуме Казік рушыў зь лесу. У будучыні заўсёды прысунутічала дылема: удзельнічачь ці назіраць хаду падзеяў. Спраба застацца ўбаку была толькі марным прывідам. Хто ня ўдзельнічачь, рана ці позна праігрываў і рабіўся ахвярай. Бо хто байца ці бесенісоўна мроіць — той ужо праігрываў.

Увечары, вяртаючыся цягніком у Менск, ён углядзеў ў чалавечы статак, што ехаў у вагоне побач: рухаўся, дыхаў, размаўляў, чытаў, еў, съмляўся, іншы раз спрачоўся, але зблылага маўчай. Маўчаныне было абсалютнай дамінантай існавання статку. І, хутчэй, біямасы, электарату. У статку ёсьць важакі, гіерархія, памкнены, мэта існавання. У біямасы адсутнічала гіерархія, не было мінулага, яе не цікалі будучыня. Магчыма, электарат быў глебай...

Да Казіміра звязніруўся мужчына ў цёплай вайсковай ватоў-

цы, на выгляд адстаўнік.

— Не падкажаце, як трапіць на вуліцу Горкага?

Казік змрочна зірнуў адстаўнікую ў очы.

— Такой вуліцы ў Менску няма.

— Кажуць, працяг Нямігі.

— У адзін бок ад Нямігі ідзе Койданаўская, у другі — Максіма Багдановіча.

— Наіншы, мне трэба расейская амбасада.

— На Нямізе сядзеце на 53-ці трамей, даедзеце да кадэцкай вучыльні імя Касцюшкі, і там, на вуліцы Джакара Дудаева, быўшай Камуністычнай, зверните леваруч на заход і дойдзеце да свайго падпітых сяброву на суседнія лаўцы.

— Дзякую, дзякую, — адстаўнік занатаваў пачутае ў нататнік.

— Якая шчэль Койданаўская, Джакара, Касцюшкі, што за хернія? — незадаволена прагнегу брытаголовы юнак, што смактаў піва з бутэлкі ў кампаніі падпітых сяброву на суседнія лаўцы.

— Пасыль трагічнай гібелі Джакара патрыёты перайменавалі вуліцу Камуністычную ў вуліцу Дудаева, — цярпіліва патлумачыў Казік, не зважаючы на варушэнне раптоўна прыціхлага электарату.

Юны фашык, як маладое ваўчанё, злосна зіркнуў на Казіка, але сустрэў змрочны позірк тыгра і на вытырываў, адвеў очы.

Казімір Гурскі жыў у горадзе, дзе вуліцы і плошчы несілі знакімтасць імян гераічнай мінуўшчыны: вуліцу Дзяржынскага ён для сябе перайменаваў у Койданаўскую, Камуністычную — у Дудаева, парк Горкага — у парк Эўфрасініны Полацкай, Каstryчніцкую — у плошчу Карабля Вітаўта, парк Чалюскінцаў — у парк Даўыда Гарадзенскага. У ягоным горадзе быў праспект Адама Міцкевіча і бульвар Кастуся Астроскага, Грунvalдзкая плошча і плян 53 Памеральных Нявінін, Мэрамыял Ахвяраў Чарнобылю і праспект Агінскага...

Казімір Гурскі, нашчадак некалі магутнага шляхецкага роду, стварыў сабе свой горад і ўтульна ў ім жыў, тады як прыхадні выдумалі горад з вуліцамі герояў-прывідаў, якія былі фантазіямі імпэрскага часу і ўсё яшчэ працягвалі мроіць, хаця ніколі тут не існавалі фізычна.

Прайшло колькі дзён. Аднойчы раніцой Казік, як заўсёды займаўся фізычнымі практикаваннямі пад песні Цоя і Шалкевіча. У спартовых блакітных портках, цільнішы (якую ён сам для сябе называў зебраўкай), шырокі ў касці й хударлявы, пруткі, ён упартка мацаваў сваё сэрца, цягліцы, дых, позірк і падсвядомасць. Змоклы ад затрачаных выслілкаў, Казік звіненшы тэмп і перайшоў у мяккі рытм заканчэння. Раз-пораз ён пазіраў на пісьмовы стол, дзе, сярод газет, кніжак, алоўкаў і розных набытых на вандруючых сувеніраў, ляжаў знайдзены ў лесе патрон.

На ўваходзе ў Дом афіцэраў Казіка ветліва абмацалі, правялі нейкай электроннай штуковінай па плячах і сцёгнах. Патрон ляжак пад мэталёвай спражкай дзягі. Пад уважлівым позіркам людзей у цывільным, што стаялі ў кутах фрае, Казік разам з натоўпам запрошаных пайшоў у партэр да свайго месца.

У праходзіле ён паправіў дзягі і непрыкметна націснуў пальцам на металёвы цыліндр. Той па калашыне ціхеніка выкаціўся на чырвоны ходнік.

Прагучы апошні звонок. Госьцы паселі на свае месцы.

Мээр службы бяспекі ў цывільным, выдрэсіраваны імпэрскі дог, першым убачыў на чырво-

Кастусь Травень

ЖАРТ

рон зъмяніле сваю існасць, што-дзень выпраменівае новую аўру, у залежнасці ад існых у гэты момант абставін.

Патрон належаў зусім іншай гістарычнай эпосе, дзе ўсё было іншым. Дзе пытаць жыцьця і съмерці, прауды і няпрауды вырашаліся людзімі, звыклымі да канкрэтных дзеяній. Перажыўши эпоху, патрон захаваў яе дух, яе паветра, яе дзейнасць і выніковасць.

Тым часам, новая гістарычная рэчаіснасць набывала некаторыя прыкметы той, былой ваяўнічай эпохі, і таму патрон зъмяніўся і аджываў. Эпоха вярталася і стварала магчымасць на толькі прысунічца, але і ўдзельнічача і нават зъдзейсніцца.

Як часцінка рэчаіснасці, кропля быцця, патрон адлюстроўваў усе тыя падзеі, якія адбываліся ў бясконцым ажыяне жыцьця, што бушаваў за вонкамі кватэры Казіміра Гурскага. Патрон зіхцеў жаданнем апнуцца там, дзе буяло падзея. Вяртаўся час, калі ён, патрон, ізноў рабіўся дамінуючым аргументам, носіўшы пасылкі і меў непасрэднае дачыненне да ўлады.

Патрон меў кулю. Куля была альфай і амэгай патрону, яго галоўнай каштоўнасцю, галоўным сэнсам. Куля ставіла апошнюю кропку на патыліцы ці лобе тых, хто ставаў перашкодай на шляху да цвёрдага жыцьця, цвёрдай улады.

У канцы сіння жыцьця Казіміра дзяржавы наладзіла ўрачыстасць съвяткаванні сустрэчі новага тысячагодзінніка. На сіята запрасілі прадстаўнікоў братнія народу ѹ вылучэнні пракоўных калектыўў краіны. Казік, як адзін з лепшых ITR заведу рухавікоў, атрымаў запрашэнне на вечарыну з цвёрдымі наказам — добра апрануцца, пагаліцца, быць вясёлым, памяркоўным і сур'энным. Прафсаюзны лідар Алесь Бахановіч, даючы запрашальнік, шапнушы яму на вуха, што там, магчыма, будзе сін ГУ.

У суботу надвячоркам Казік, зъбираючыся на съвяткаваньне, змрочна апрануў белую кашулю, прычапіў галіштук, і тут позірк яго сутыкнуўся з патронам, які выпраменіўся ў сябе на вечарыну з цвёрдымі наказам — добра апрануцца, пагаліцца, быць вясёлым, памяркоўным і сур'энным. Прафсаюзны лідар Алесь Бахановіч, даючы запрашальнік, шапнушы яму на вуха, што там, магчыма, будзе сін ГУ.

У суботу надвячоркам Казік, зъбираючыся на съвяткаваньне, змрочна апрануў белую кашулю, прычапіў галіштук, і тут позірк яго сутыкнуўся з патронам, які выпраменіўся ў сябе на вечарыну з цвёрдымі наказам — добра апрануцца, пагаліцца, быць вясёлым, памяркоўным і сур'энным. Прафсаюзны лідар Алесь Бахановіч, даючы запрашальнік, шапнушы яму на вуха, што там, магчыма, будзе сін ГУ.

На ўваходзе ў Дом афіцэраў Казіка ветліва абмацалі, правялі нейкай электроннай штуковінай па плячах і сцёгнах. Патрон ляжак пад мэталёвай спражкай дзягі. Пад уважлівым позіркам людзей у цывільным, што стаялі ў кутах фрае, Казік разам з натоўпам запрошаных пайшоў у партэр да свайго месца.

У праходзіле ён паправіў дзягі і неприкметна націснуў пальцам на металёвы цыліндр. Той па калашыне ціхеніка выкаціўся на чырвоны ходнік.

Прагучы апошні звонок. Госьцы паселі на свае месцы.

Мээр службы бяспекі ў цывільным, выдрэсіраваны імпэрскі дог, першым убачыў на чырво-

ным дыване ходніка патрон. Ён аж падскочыў на крэсле, схіліў галаву да каўняра і, прыкрыўшыся даланёй, пачаў шэлтам дакладаць аб здарэнні начальніку бяспекі Ўрсану Джакоеву.

У залі загула трывога, галоўна госьціўства носьбіта ўлады аблежаваць съвітанку, схіліў галаву да каўняра і, прыкрыўшыся даланёй, пачаў шэлтам дакладаць аб здарэнні начальніку бяспекі Ўрсану Джакоеву.

Патрон належаў зусім іншай гістарычнай эпосе, дзе ўсё было іншым. Дзе пытаць жыцьця і съмерці, прауды і няпрауды вырашаліся людзімі, звыклымі да канкрэтных дзеяній. Перажыўши эпоху, патрон захаваў яе дух, яе паветра, яе дзейнасць і выніковасць.

Тым часам, новая гістарычная рэчаіснасць набывала некаторыя прыкметы той, былой ваяўнічай эпохі, і таму патрон зъмяніўся і аджываў

ЛІТАРАТУРА

жонка на працы... Мы ўсё ведаем. Мы хочам пагаварыць, паслушаць вашыя меркаваны.

— Прабачце, як сьведка я ўжо выканал свой грамадзянскі ававязак, расказаў ўсё і ўсё падпісаў. Што яшчэ канкрэтна маеце да мяне? Давайце дзеяніцаў у межах закону...

Яго спрабавалі разгаварыць, чаватвалі кавай, вялі гамонку пра жанчына, пра футбол, палітыку, надвор'е, пра працу, заробкі.

Перад Казімірам ад самага пачатку паўсталі пытанье: якой мовай карыстацца, роднай ці каланіяльнай? Карыстаючыся каланіяльнай, можна было прыкінуцца авечкай, і паспрабуй тады адшукаць гэту авечку сярод 800 гасцей. Ці ўзяць на ўзбраеніе родную мову і адразу зрабіць з сябе патэнцыйнага змоўшчыка. Нават на маючы пэўных і ўскосных доказаў, съледчыя пратравяць яго пару гадоў у няволі, сапсуюць здараўе, жыццёвым час... Пасля роздумаў Казімір прыйшоў да высновы, што ўладзе саме галоўнае пры кожнай нагодзе запалохаць грамадзтва і асобага чалавека, зламаў волю, імкненне да вольнага жыцця, і таму, насуперак здароваму сэнсу філістэраў, ён з першага долыту пачаў гаварыць роднай мовай. На допытах трывалі спакойна, ветліва, на ясныя пытанні адказваў таксама адназначна і тактоўна, пра палітыку не разважаў ці прасіў правакыць, і двухсансонаўныя пытанні за несці ў пратакол.

На допытах з большасцю падзраваных маёр КДБ Кулагін вёў сябе разыняволена, гаварыў шмат, сыпнуў показкамі, шчыра ўсміхнуўся. Цяжкасць ў яго ўзынікі, калі пачынаў адказваць Казіміру, які карыстаўся роднай мовай. Маёр адразу страчваў плыннасць гаворкі, рытм і тэмп допыту. Выклікаць перакладчыка яму не хацелася, бо тым самым ён выявіў свой непрафесіяналізм.

— Ха-ха-ха, жарт. Ха-ха-ха, жарт... гэта быў жарт. Усё зразумела цяпер. Гэта жарт! — съмляўся маёр Кулагін.

— Ха-ха-ха, — шчыра съмляўся і Арсен Громаў, які таксама зразумеў сэнс беларускага слова "жарт", толькі прачытаўшы ў апазыцыйных газетах артыкул "Жарт над Уладай".

Казімір адказаў сур'ёзна, не даваючы сабе разыняволенасці.

— Не разумею, што вы маеце на ўзвaze.

Мова моцна нэрвавала маёра, ён зіркаў на капітана Громава, але стрымліваў сябе і, дачакаўшыся, калі дапытваны скончыў свой адказ, ізноў пачаў тое, што сяняня ўжо казаў дзесяткам затрыманых.

— Ну, яя трэба, гаспадаін Гурскі. Мы зачыняем справу, дастаткова вам засьведчыць, што гэта быў жарт. Мы ставім кропку ў надаеўшай усім валтузьне і адпраўляем яе ў архіў.

Стамілі вімяне, пане маёр, сваёй фантазіяй. Вам бы раманы пісаць. Прыдумляце розныя фокусы праства зь лётут. Так нельга. Ваша праца аналітычная, дзяржаўная, пад электроннымі мікраскопамі, як у вучоных фізікай. Цяпер на 37-ы год.

Вусны капітана Громава расцягнуліся ў ледзь прыкметнай усьмешцы.

— Учора пераконвалі мяне ў важнасці справы, цяжкай меры пакарання, а сяняня такое кажаце, — працягваў Казімір. — Даўайте, пане маёр, працаўцаў па пратаколе, інакш заблытаемся.

Капітан Громаў падняў слухаўку, нешта сказаў. За некалькіх хвілін яму прынеслі стос паперы, пратакол допыту, які ён і пачаў уважліва вывучаць.

У прыродзе рэчаў і зьяваў ёсьць адна асаблівасць, сутнасць якой у тым, што захаваць таямніцу здзяйснення немагчыма, нават

калі аб гэтым нічога нікому не казаць.

Хаўрусынікі дамаўляюцца аб здрадзе, і нечакана тыя, каго гэта датычыць, пачынаюць ведаць ўсё, як быццам ім нехта аб гэтым дакладаў, хача ніхто не дакладаў.

Абвострана ўглідаючыся ў твары Кулагіна і Громава, праз нейкі час Казімір пачаў задумвацца пра сэнс гэтых бяскоңных размовав. Ён адчуў, што галоўнай мэтай Арсэна Громава было нешта іншае.

"Чаму яны так упарты жуюць гэту спрабу? Ну, маёр, зразумела, выслужваецца перад начальніцтвам. А капітан? Хоць, які ён капітан! Жывы палкоўнік Навошта ён тут? Палкоўнік ФСБ займацца херніе не павінен. Што яны задумалі? Калі Маскве стаў непатрэбны Шушкеня, яго лёгка і проста скінулі. Крамлю трэба помнік герою, а ні сам Герой, — так заўжды казаў бацька. Дастаткова помнік. Дык новашта дасылаць сюды такую шышку? А маёр? Што маёр? Тутэйшы падсобнік. Нешта адчувае, і ні больш за тое. Ловіца мух".

Плыні думак прыпыніў капітан Громаў. Ён адклаў паперы ўбок і задаволена выпрастаўся ў крэсле:

— Скажыце, спадару Гурскі, чаму вы адмовіліся здаць аналіз крэслы?

— Баяўся заразіцца AIDSam.

— Чаму вы абразілі мэдыкаў-экспертаў, сказаўшы ім, што можаце ім насікаць і накакаць...

— Якак ж гэта абраца? Я запытаяўся, мо траба яшчэ нейкія аналізы здаць, каб не хадзіць сто разоў, я б мог адразу здаць мачу і кал.

— Я б хацеў вас папярэдзіць, шаноўны спадару Гурскі, што вы паводзіце сябе вельмі непрадбачліва. Вы бацька двух дзяцей, маеце прыгожую жонку, жывяце ў сталіцы.

Капітан Громаў адкінуўся на сыпінку скуронога фатэлю і жорстка зірнуў на Казіміра, але гаварыць працягваў лагодна.

Сяняня ідзе жорсткая барапцьба дзівюх систэмай існавання. Хто вас пашкадуе, калі вы апынечеся пад катком? Усе гэтыя апазыцыйнэры — праства паслугчы, агенты заходняга свету. Ім плаціць, абяцаюць дах над галавой, вось яны і шукаюць дурніяў. Навумчыкі, Пазынякі, Шарэцкія — усе за бутром. А вы куды дзенечеся? Пашкадуйце сям'ю, дзяцей. А так званая беларуская мова?

Есьць адзіны расейскі народ, і ён не дазволіць расцягваць сябе на плямёны, ствараць на роўным месцы праблемы. Можна яшчэ зразумець чачэнаў, сапраўды ішчароднае цэла, а сярод расейцаў якія яшчэ могуць быць маларосы, беларосы? Ідзіц і помніце, што мы вас шкадуем. Улада ў асобе Гарбачова і ягонай кампаніі шмат наўбытала... Да заўтра, спадару Гурскі. Мы вас больш не затрымліваем.

Арсен Громаў потым доўга сядзеў у кабінэце, курыў, думаў, выклікаў нараэшце маёра Кулагіна.

— Здаецца, гэта сапраўдная рабіна, якраз тое, што нам трэба, пільніцце яго дзень і ноц. Замацуй нарада з групы "Дэльты" на выпадак уцекаў. Распрацай сапраўдны міт, як на кіраўніка бандыцкай групоўкі. Можна спрацаваць яго на ўцекі, потым пайсьці па съледзе. Даца інфармацію ў газеты, на радыё ў тэлебачанні, і, ледзь ён скінуўся ў нару, скапіць, лепш за ўсё па даносе тутэйшага жыхара-патрыёта.

Прайшоў па кабінэце, закурыў.

— Някепска было б знайсці ягоныя сувязі з нацыяналістычнымі групоўкамі. Вывольным Рухам. Справа перспектыўная. Можна атрымаць і ўзнагароду, і павышэнне ў чынах. Пара табе ўжо скінуўся падпалкоўнікам, а мне маёрам.

— Гэнэрал-маёрам, — хітра

зірнуў на капітана маёр Кулагін.

Ён таксама адчуваў, што сапраўдны чын Арсэна Громава — ні менш, як палкоўнікі.

Той прамаўчай.

Яны разумелі адзін аднаго. Вінаваты, невінаваты... Пярэчыць, трymаецца зіркаўкі съвета-погляд, значыць, ужо патэнцыйны вораг, і рана ці позна мусіць быць зынічаны. А зынічэнне патэнцыйных ворагаў, тэрарыстаў, бандаўтаў і ёсьць галоўнай мэтай працаў органаў бяспекі.

За тыдзенін Казімір прачытаў у газетах, што арыштаваны сусед зильева, Станіслаў Каляда, які абвінавачваецца ва ўзделе ў змове з іншай замаху на жыццё Генерала. Затрыманы ў залі съмхун па прызвішчы Андрушевіча.

Падкоўнік ФСБ пакінулі зірнуў на падкініту ў залі. Магчыма, гэта толькі дрэнны жарт, спроба пасымляцца з улады, якія асабістую бяспеку ўзводзіць на абсалюту... Патрон — гэта сымбал, і ні больш. Абвінавачаные Андрушевіча ў тэрарызме беспадставнае і ні толькі юрыдычнае. Яно паказае, што нашай краінай кіруюць псыхічна няўстойлівыя людзі..."

Адзін з гістарычных лідэраў апазыцыі, што стала знаходзіцца ў Вільні, ужо выступіў на Радыё Свабода з заявам, у якой патрабаваў неадкладнага вызваленія Андрушевіча. "...Паколькі пісталеты знайдзены, дык размова можа ісці толькі аб патроне, які нехта страйці ці наўмысна падкініў у залі. Магчыма, гэта толькі дрэнны жарт, спроба пасымляцца з улады..."

Капітан Громаў адкінуўся на сыпінку скуронога фатэлю і жорстка зірнуў на Казіміра, але гаварыць працягваў лагодна.

Сяняня ідзе жорсткая барапцьба дзівюх систэмай існавання. Хто вас пашкадуе, калі вы апынечеся пад катком? Усе гэтыя апазыцыйнэры — праства паслугчы, агенты заходняга свету. Ім плаціць, абяцаюць дах над галавой, вось яны і шукаюць дурніяў. Навумчыкі, Пазынякі, Шарэцкія — усе за бутром. А вы куды дзенечеся? Пашкадуйце сям'ю, дзяцей. А так званая беларуская мова?

Між тым у Менску распачаўся Фест Мастацтва і Кіно Эўрапейскіх Краін. На другі дзень Фест апчасціўшіся падыпніццаюць Генерала. Казімір цытаваў слова палкоўніка, дадаў чытаных у газетах меркаваніяў, палітычных гіпотэзаў, усё гэта закруціў на такі кактэйль, што раницай, на съвежую галаву перачытаўши прыгатаваную паперыну, канчатковая пераканаўшы ў слушнасці свайго аналізу. Апоўдні электронная пошта даслаў лісты ў апазыцыйныя і замежныя сродкі масавай інфармацыі...

Між тым у Менску распачаўся Фест Мастацтва і Кіно Эўрапейскіх Краін.

На другі дзень Фест апчасціўшіся падыпніццаюць Генерала.

Дзеяства бегла згодна з плянам, калі рапортам адзін з ахоўнікаў заўважыў на праходзе патрон. Да яго пабеглі яшчэ некалькі чалавек з аховы. Яны заўважылі пад суддінімі крэсламі яшчэ патрон і яшчэ, праз хвіліну ўся ахова, сутаргава сагнуўшыся, зъбірала патроны, раскіданыя ў залі. Якіх толькі тут не было! Ад звычайніх патроў, пакалакаляк да аўтаматных патроў на АК, дзясяткі патronaў часоў другой сусветнай вайны, нехта дзеля съмху прыцягнуў патрон ад буйнакалібрнага кулямёта, нехта — ад паляўнічай стрэльбы.

Першым засымляўся польскі амбасадар, потым захісціў італійскі, а за ім ўесь дыпляматычны корпус, усъмхнуўся нават стрыманы кіраўнікі дыпламатія.

Часовы павараны ў спраўах Нямецчыны паляпаў рукою па съцягненіі і выцігнуў з кішэні маленькі бліскучы цыліндрк-запальнічку з кругленкай кулепадобнай галоўкай — і, паказаўшы францускаму паслу, пускай запальнічку на дыбонава пакрыцьці. Гэта выклікала новыя выхузы сяляніні. Тысячы людзей узніяліся з крэсламі і пачалі воллескамі падтрымліваць эўрапейцаў, што, не змаўляючыся, прынеслі на фэстываль патроны.

"Свабоду Андрушевічу", — гук-

зірнуў на капітана маёр Кулагін.

Ён таксама адчуваў, што сапраўдны чын Арсэна Громава — ні менш, як палкоўнікі.

Той прамаўчай.

Яны разумелі адзін аднаго. Вінаваты, невінаваты... Пярэчыць, трymаецца зіркаўкі съвета-погляд, значыць, ужо патэнцыйны вораг, і рана ці позна мусіць быць зынічаны. А зынічэнне патэнцыйных ворагаў, тэрарыстаў, бандаўтаў і ёсьць галоўнай мэтай працаў органаў бяспекі.

За тыдзенін Казімір прачытаў у газетах, што арыштаваны сусед зильева, Станіслаў Каляда, які абвінавачваецца ва ўзделе ў змове з іншай замаху на жыццё Генерала. Затрыманы ў залі съмхун па прызвішчы Андрушевіча.

Падкоўнік ФСБ пакінулі зірнуў на падкініту ў залі. Магчыма, гэта толькі дрэнны жарт, спроба пасымляцца з улады..."

ні ў нехта зъверху, і ўся залія заўпліскала, затупала нагамі. Яны заўчона віталі ѹ таго першага жартарыўніка, што здолеў пасымляцца над уладносцамі, што

Прэзыдэнцкая праверка

Кожны, хто студэнтам жыў у інтэрнаце, памятае разнастайную праверку – пажарнікі, ад якіх трэба хаваць пад сенінкі электраплітку, калярыфор і кільцільнікі, зроблены ў дзівюх лёзаў для галенінь; санепідэмстанцыя, што дасылавала съметніцу на прадмет наяўнасці ў ёй таго, што там павінна быць; намеснік дырэктара студграрадка, якога выводзілі з руянаўскай акуратна раскіданыя па стале ў кіруху прыпарушаныя пылам газеты; операцірад, у функцыі якога ўваходзіла праверка аўсвайсаў і дэпартаты нелегальных імігрантаў за межы інтэрнату (а ў выпадку супраціўлення апошніх – у бліжэйшыя апорныя пункт міліцыі); камэндант, які з першага погляду беспамылкова вызначаў наяўнасць і колькасць алькаголю ў крыві і памяшканыні...

Апошні ажыццяўляў таксама ѹ скі-такі дагляд за маральнымі абліччамі падудлана-га яму насељніцтва, які, што праўда, абмя-жукоўваўся пасціўным назіраннем за тым, хто, дзе, калі, каму, з кім і ці многа. Гэта рабілася з чиста чалавечай цікаўнасці: матэ-рыяльна адказнаму камэнданту начаць на духоўныя якасці студэнтаў – абы ложкі цэлыя былі.

Такая недараўальная абыякавасць нэга-тыўна адбівалася на эфектыўнасці нау-чальнага працэсу і падрывала дысцыпліну. Нарашце, гэта зразумелі ў недасяжна высокіх адміністрацыйных колах. Нічым іншым правядзеныне адмысловай сынкрай-тычнай прэзыдэнцкай праверкі, якая нядыўна тайфунам пралісталася па менскіх інтэр-натах, вытлумачыць нельга. Акрамя ўсіх пералічаных у першым абзахаў функцыяў,

правяральшчыкі выконвалі юшчэ ў ролю паліцыі нораваў. Засыпешы ў дзяўчым (мужчынскім) пакой асобу супрацілеглага полу, рэвізоры распачыналі дэталёвы допыт: хто, адкуль, ў якой мэтай, як часта, ці надоўта і г.д. Сутыкненне з прайвамі палі-гамі і камуністычнае роўнасці ў полавых узаемадносінах дзеянічна на правяральшчыкаў даць на камптар, пакідаючы глыбокія шнапы на іхніх піскіхі.

Шчэ з часоў таварыша маўзера нашыя ўлады папросту шалелі ад думкі, што ў жыцці простага грамадзяніна ёсьць непад-кантрольныя, асабістыя сферы, у якіх ён ня шрубік, не 1/1000000 частка насељніцтва; у якіх ён вольны дзеянічча так, як яму заманеца, бо ніяма дэкрэтаў, якіх б забара-нілі сяброўства, каканыне, творчасць, съмех. Дзяржава, згубіўшыся ў часе, прагне любові, яна імкнецца дасягнучь такой съту-ацы, пры якой любоў да яе была б адзінай магчымай прайвай гэтага пачуцця. Аднак, моць стае толькі на гэткія праверкі.

...Нядыўна ў трамваі пабачыў аўтаву: фірма прарапануе ўтрымальнікам хатніх жы-вёлаў пазыцыя пэрыядычнага галаўнога болю, звязанага з добраўпрадакаваныем "незапліваных нашчадкаў" іхных улю-бенцаў. Шляхам "нескладанай хірургічнай апэрацыі" браты нашыя меншыя увогуле пазбаўляюцца дзетанараджалльнае функцыі. Прычым стэрэлізацыя, нібыта, дабратворна на ўльывае на здароўе, працягласць жыцця і характеристар... Добра, што чыноўнікі з адміністрацыі прэзыдэнта ды розныя іншыя правяральшчыкі ў трамваях ня ездзяць.

Васіль

ідэі

Паступіў ў Палац і буду "начальнікам сэкцыі" (высокай асбо-бай). Мішонькі з Кірмашэвіч Хамствіа брудная ляняка польскіх памежнікаў у Тэрэсплі ня маюць механікі. Штодняны турыст Ноч на скончыцца, калі ўсе мы будзем спасці! Моладзь Лідчыны, абуджайся! Валынка! Ці ёсьць у Беларускім ліце беларускія ліцаўты? Нешта вас мала! Людзі Яська! Не забывайся! Эмагайся! Вяртайся! Янка-абаранка Сапраўдны ліцаўт любіць вакацы, але сумуе на ліце. Хутка ляжыцца!

каміны

Арыгінальныя беларускія каміны любой канфігурацыі на замову. Т.: (017) 228-45-88

кантакты

Запрашаем наведаць сайт беларускіх нацыяналістаў: www.spa-kraj.org

Змагайся за волю Башкайчыны! Арганізацыя "Край". Пайдэзэр: (8-017) 249-00-00, а.б. 7315. E-mail: spa_kraj@hotmail.com.

Паштоўкі адрас: 220037, Менск, а/с 49

Замагайце і чытайте! "Голос Краю" – газэту беларускіх на-цыяналістаў. Адрас радыкі: 220037, Менск, а/с 49

Таму, что ў вайсковых ботах: мой телефон 251-70-90. Hanulka, якую малявалі партер.

Запрашаем на моладзевую чуванье ў касцёле на Залатой Горы 1 ліпеня, пачатак а 22-й

Сандомірскія беларусы гораду Рачыны, адгукніцеся! Т.: 2-36-41 (Зыміер)

Змагайся за Волю Айчыны ў шэрагах Беларускай Партыі Свабоды на чале з С.Высоцкім! Збор прыхынкай: штоднік горада Гродна 18.00

Ці ёсьць хто з МФ у школе № 64? Адгукніцеся! Т.: 207-45-84, Менск. Павал

кнігі, музыка

Беларускі кнігазбор. Неўзабаве пабачыць съвет новая кніга сэрыі. Яўём Карскі "Беларусы"

Прадам: "Філіялы і Філіялы", Я.Барышчэўскі, К.Каліновскі, У.Жылка з сэрыі "Беларускі кнігазбор". Т.: (017) 220-70-27

Хто ёсьць не набыў М.Улашычу з "Беларускага кнігазбору", съязнічыцца. Засталі рагіткі накладу

Часопіс "Калосы" №5-9. Замова: Аляксандар Кошк, а/с 14, Палацак-13, 211413. Кошт 1 асбоніка 1 т.р.

Часопіс "Правілі" №1-2. Замова: Аляксандар Кошк, а/с 14, Палацак-13, 211413 Кошт 1 асбоніка 3 т.р.

Куплю Беларускую кнігіклюпіядню ў 18 т. (т.1-6). Т.: 262-67-02

Шаноўнае спладарство! Выстава ў Міхельсоне, якая працуе ў Горадні, запрашаем да супрацоўніцтва распаўсюджніцтва на тэ-рыторыі Гарадзенскай і Берасцейскай вобл. Зьяўрэцтва ў Го-радні штогоднік і -серады пад адрасом вул.Маркса, 1 (2 па-верх) з 17 да 20-й. Паштоўка: 230003, Горадня, а/с 110, e-mail: bma_garodnia@tut.by

Заказы на кнігу "Турмы дэйнікі". Т.: 277-16-49

Гарадзенская і Менская БМА плюніце выдаць да Сусветнага Дня баражы з расізмам СД "Музыкі супраць фашызму і рас-ізму". Гурты, якія хочуць узяць удзел, просім звязвацца: 230003, Горадня-3, а/с 110, e-mail: bma_garodnia@tut.by. Т.: (01522) 2-34-68. Усе зацікаўленыя арганізацыі, якія могуць да-памагчы пры выданні і распаўсюджніцтве дыска, просім звязвацца таксама. Андрэй Мялешка

Сталічныя аўтары рубрык "Прыватныя абвесткі" віншуюць з на-родзінамі сваю калегу. Зычыць плёну на ўсіх нівах... У тым ліку на "Нашай"

Цішук А. віншует з трыццатай вясной ў яго асабістым жыцьці.

Сябры

Віншую Раўфа Гасанава ў юбілеем. Жыве Беларусь! Сябар

Шануць Народныя Дарыгі АЛАННы і спадары, што ДОРЫ

РАДАСЦЬ! Родныя і спадары! Дорогі! Альянс! Наша

шыншую з народзінамі трох мушкетёраў. Адзін за ўсіх і ўсе за аднаго

Выстава

Выстава да 10-годзьдзя суполкі "Пагоня" адчыніца 7 чэрвень

2001 г. у віліні Залі Палацу мастацства

даламога

Жанына-Інвалід мае патрэбу ў падвое на лецішча ў Крыкоў-ку па выходных і буднях. Т.: 224-79-63

Куплю

Куплю тавар для кавярні-бару. Пралановы праз тэл.: 242-80-85

куплю

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (як больш за 15 словаў) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст

Імя і прозвішча

Адрес, тэлефон

КУПОН БЯСПЛАТНАЙ ПРЫВАТНОЙ АБВЕСТКІ

Запоўніце гэты купон, і мы надрукуем Вашу абвестку (як больш за 15 словаў) бясплатна. 220050, Менск, а/с 537

Тэкст

Імя і прозвішча

Адрес, тэлефон

НЕПРЫГОЖАЯ "НАША НІВА" БЕЗ ІЛЮСТРАЦЫЯУ?

Калі Вы не падпішацесь, дык газэта
заўжды будзе такая непрыйожая, бо
у яе ня будзе грошай на ілюстрацыі.
Дык падпісвацеся!

Падпісны індэкс 63125.
Падпіска на месяц каштует 929 рублёў.

ПАДПІШІСЯ САМ, ПАДПІШЫ СУСЕДА І СУСЕДНЮЮ ШКОЛУ!

Гэта важна для Вас,
гэта важна для газэты Вашай душы!

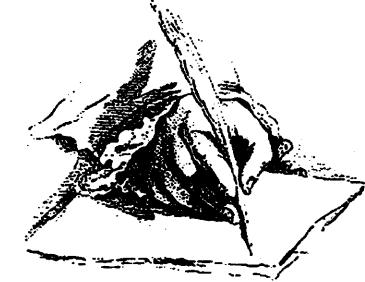
Прадаю:

Кнігі — поштой: М.Раманюк "Беларускія на-
родныя крэкі", З.Пазняк "Глебрыя Патрыя",
зб. тв. У.Караткевіча ў 8 т. і інш.

Вышлю каталог: 220030 Менск- 30 а/с 195,
Яну; janka_cit@yahoo.com; Тэл.: 258-43-54.

КОШТЫ

на платныя прыватныя абвесткі:

— да 20 словаў (тэкставы модуль) — 113 руб.

— звыш 20 словаў (тэкставы модуль) — 143 руб.

— аформленая абвестка — 71 руб. за кв.см.

— аформленая абвестка — памерам больш за 24 кв.см. з улікам кошту арыгінал-макету — ад 94 руб. за 1 кв.см.

За абвесткі пра сямейныя падзеі — зынка.

Абвесткі палітычнага характару і ад грамадзкіх арганізацый аплачваюцца паводле рэкламных расценак для камэрцыйных абвестак.

Каб замовіць платную прыватную абвестку, трэба пералічыць гроши праз пошту прадводам на разыўківіх рахунак: рэдакцыя газэты «Наша Ніва», р/р 3012213050010, Ленінскія аддз. ААТ «Белбізнесбанку» Менску, код 763.

На зваротным баку бланку паштовага пера-
воду ў сэктары «Для пісьмовых паведам-
ленняў» запісваецца дакладна ў чыгельна-
тэкст абвесткі, тэлефон для сувязі і аванско-
ва дадаўца скаж: «За рэкламныя паслугі».

Паштовая скрынка

Міколу Б. з Дубровы. Вашу заўгаву радыё-
журналістам перашыпце на Радыё Свабода.

Генадзю Т. з Гомеля. Вашы апавяданні нам не падыходзяць. Роздумы ж над НТВ саста-
рэлі.

Сяргею Б. з Гомеля. А нацыянал-